

A magyar családpolitika mint tudományterület megjelenése a tudományos folyóiratokban a rendszerváltozástól napjainkig

¹ Makovecz Campus Alapítvány (MCA) – Collegium Professorum Hungarorum (CPH)

² ELTE BTK, Könyvtár- és Információtudományi Intézet

Levelező szerző: Bella Katalin, bella.katalin@btk.elte.hu

DOI: <https://doi.org/10.63582/KAPOCS.2026.1-2.1>

Absztrakt

A tanulmány bibliometriai módszerek segítségével, a Scopus adatbázis alapján vizsgálja, hogyan jelenik meg a magyar családpolitika a nemzetközi tudományos irodalomban. A 1990 és 2025 közötti publikációk elemzése három fő témakört azonosít: a demográfiai és népesedéspolitikai megközelítéseket, a gazdasági és jóléti szempontokat, valamint a 2010 utáni időszakhoz kapcsolódó, a magyar családpolitika sajátosságait és értelmezését vizsgáló kutatásokat. A „termékenység” (*fertility*) ezek között összekötő szerepet játszik. Az eredmények azt mutatják, hogy a kutatások súlypontja továbbra is a demográfiai kérdések köré szerveződik, ugyanakkor az újabb, 2010 utáni témák egyre nagyobb figyelmet kapnak a nemzetközi szakirodalomban. Az idézettségi adatok alapján a 2000-es évek publikációi a legszélesebb körben hivatkozottak, míg a frissebb kutatások gyorsabban válnak láthatóvá és idézetté. A nemzetközi érdeklődés főként az összehasonlító vizsgálatokra és a tágabb társadalmi, illetve politikai kontextus elemzésére irányul.

Kulcsszavak: Magyarország, családpolitika, bibliometriai elemzés, kulcsszó-hálózat, demográfia, jóléti állam, szociálpolitika, termékenység, Közép-Európa, idézettség mintázatok, összehasonlító elemzés

Abstract

This study examines how Hungarian family policy is represented in the international scientific literature using bibliometric methods based on the Scopus database. An analysis of publications between 1990 and 2025 identifies three main thematic areas: demographic and population policy approaches, economic and welfare perspectives, and research focusing on the post-2010 period that explores the specific features and interpretations of Hungarian family policy. The concept of *fertility* serves as a connecting element across these themes. The results indicate that the focus of the literature continues to be centered on demographic issues, while more recent, post-2010 topics are receiving increasing attention in international academic discourse. Citation data show that publications from the 2000s are the most widely cited, whereas more recent studies gain visibility and citations more rapidly. International interest is primarily directed toward comparative analyses and the examination of broader social and political contexts.

Keywords: Hungarian family policy, bibliometric analysis, keyword co-occurrence, fertility, demography, welfare state, comparative analysis, Central and Eastern Europe, citation patterns

Bevezetés

A családpolitika stratégiai szakpolitikai területként való értelmezése abból indul ki, hogy a család nem pusztán a magánszféra része, hanem a társadalmi reprodukció, a demográfiai folyamatok és a jóléti rendszerek működésének alapvető intézménye. A szakirodalom (Zimmerman 1995) szerint a családpolitika olyan önálló és azonosítható szakpolitikai terület, amelynek hiánya esetén a családok helyzetét más szakpolitikák – például gazdaságpolitikai vagy munkaerőpiaci intézkedések – nem szándékolt módon befolyásolhatják, ezért tudatos állami beavatkozást és koordinációt igényel. A családpolitikai beavatkozások egyúttal a családok jólétének és társadalmi szerepének alakítását is szolgálják, mivel a politikai rendszerek a családi státuszok, szerepek és az ezekhez kapcsolódó jogosultságok szabályozásán keresztül formálják a társadalmi viszonyokat (Zimmerman és Zimmerman 1992).

A családdal kapcsolatos politikák különböző tudományterületek – szociológia, közgazdaságtan, antropológia vagy politikatudomány – eltérő családelméleteire épülnek, ami azt eredményezi, hogy a családpolitika társadalompolitikai, gazdaságpolitikai és normatív dimenziókkal is rendelkező, interdiszciplináris kutatási területté válik (Jacobsen et al. 2004). A kortárs szakirodalom emellett rámutat arra is, hogy a családpolitika a jóléti állam és a gazdasági stratégia szempontjából is kulcsfontosságú

eszköz: a családtámogatási rendszerek például a női munkaerőpiaci részvétel ösztönzésén, a gondozási feladatok újraelosztásán vagy a humántőke-fejlesztésen keresztül hozzájárulhatnak a gazdasági versenyképesség erősítéséhez és az új társadalmi kockázatok kezeléséhez (Lohmann – Zagel 2016, Ferragina 2019).

A politikatudományi megközelítések ezen túl rámutatnak arra is, hogy a család nem csupán a politika tárgya, hanem a szakpolitikai döntéshozatalban stratégiai eszközként is megjelenik: a politikai szereplők a család fogalmát normatív hivatkozási pontként, jogosultsági kritériumként vagy erőforrás-elosztási mechanizmusként alkalmazzák különböző szakpolitikai területeken (Strach 2006, Strach 2007). E megközelítések alapján a családpolitika nem csupán egy jóléti szakpolitikai szegmens, hanem olyan stratégiai jelentőségű terület, amely a társadalom demográfiai, gazdasági és normatív struktúráinak alakításában is meghatározó szerepet játszik. Ebből a perspektívából válik értelmezhetővé annak vizsgálata is, hogy a rendszer-változást követően miként jelent meg és hogyan formálódott a magyar családpolitika mint kutatási téma nemzetközi térben, azaz a nemzetközi tudományos közösség számára elsősorban látható tudományos folyóiratokba hogyan kerül be a magyar családpolitikáról folyó tudományos diskurzus.

A szakirodalom bemutatása

Mivel tanulmányunk a nemzetközi láthatóságot elemzi, szakirodalmi áttekintésünkben is elsősorban azon publikációk alapján tekintjük át a családpolitika főbb vonalait, amelyek a legszélesebb hozzáférésű, legfontosabb adatbázisokban szerepelnek, így értelemszerűen az angol nyelvű tudományos irodalomra szorítkoztunk, tehát nem kerülhettek be a gazdag magyar nyelvű szakirodalom tételei. A szakirodalom alapján megállapítható, hogy a magyar családpolitika az elmúlt évtizedekben olyan sajátos intézményi és ideológiai jegyekkel rendelkezik, amelyek alapján egy – bár folyamatosan változó – magyar családpolitikai modellről beszélhetünk.

A társadalomtudományi elemzések rámutatnak, hogy a magyar társadalomban erős a családcentrikus értékrend, amely a családot kiemelt társadalmi

intézményként kezeli, és amelyet a közpolitika is támogat (Dupcsik – Tóth 2015). A jóléti rendszer keretében működő családtámogatási politika hagyományosan jelentős állami szerepvállalással és kiterjedt pénzbeli támogatásokkal jellemezhető, amelyek a gyermekneveléshez kapcsolódó juttatások és ellátások széles körét foglalják magukban (Závecz 2014). A nemzetközi összehasonlító kutatások a magyar rendszert gyakran a familizmus különböző formáival írják le: egyrészt olyan modellként, amely jelentős támogatást biztosít a családon belüli gondozási szerepekhez, különösen az anyák számára (Raţ – Szikra 2018), másrészt olyan „választásorientált” vagy „opcionális familizmus”-ként, amely különböző támogatási formák révén bizonyos fokú rugalmasságot biztosít

a családok számára a munka és a gondozás összehangolásában (Szelewa 2006, Szikra – Szelewa 2010).

A 2010 utáni időszak elemzése szerint a családpolitika a kormányzati stratégia egyik központi területévé vált, amely a családokat társadalmi erőforrásként értelmezi, a gyermekvállalást pedig közérdekű ügyként kezeli, miközben a támogatási rendszerben egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak az adókedvezmények és a gyermekvállalást ösztönző pénzügyi eszközök (Lentner – Fűrész 2024, Kozma 2021). Ugyanakkor több kutatás arra is rámutat, hogy a rendszerben egyfajta kettősség figyelhető meg: miközben a családpolitikai diskurzus gyakran a hagyományos családeshményt hangsúlyozza, a tényleges intézményi megoldások a kétkeresős családmodell működését is támogatják (Baydar 2024, Fodor et al. 2002). Mindezek alapján a magyar családpolitika olyan komplex modellként írható le, amely a családcentrikus értékekre épülő normatív keretet, a jelentős pénzügyi támogatásokon alapuló állami szerepvállalást és a demográfiai célokkal összekapcsolt szakpolitikai eszközrendszert egyaránt magában foglalja. Ez a sajátos intézményi és ideológiai kombináció magyarázza azt is, hogy a családpolitika a rendszerváltozást követő időszakban a magyar társadalomtudományi diskurzus egyik meghatározó kutatási területévé vált. A magyar családpolitikai modell értelmezését tovább árnyalja, hogy a legújabb kutatások a rendszer dinamikus átalakulására és belső differenciálódására hívják fel a figyelmet. A nemzetközi összehasonlító elemzések szerint a magyar családpolitika továbbra is kifejezetten familista jellegű, ugyanakkor az elmúlt évtizedekben egyre inkább megfigyelhető a jogosultságok dualizálódása, amelynek keretében a különböző társadalmi csoportok eltérő módon és mértékben részesülnek a támogatásokból; ezzel párhuzamosan a szakpolitikai rétegződés (*policy layering*) és az elcsúszás (*policy drift*) folyamatai is hozzájárulnak ahhoz, hogy a rendszer egyes elemei különösen a magasabb jövedelmű, kétkeresős családokat preferálják (Kovacs 2023).

A 2010 utáni időszakban a családpolitika tudatosan átfogó, stratégiai kormányzati programmá vált, amely a demográfiai kihívások kezelését,

a társadalombiztosítás fenntarthatóságát és a nemzeti közösség reprodukcióját egyaránt célként fogalmazza meg, miközben a családot a társadalom alapegységeként jogi és intézményi szinten is megerősíti (Fűrész és Molnár 2020, 2021, Fűrész és Mészáros 2024). E stratégiai szemlélet szorosan kapcsolódik a demográfiai célkitűzésekhez: a gyermekvállalás ösztönzése, a házasság és a családi értékek támogatása, valamint a „nemzeti” népességgpolitikai keret hangsúlyozása a családpolitikát a népesedéspolitika központi eszközévé teszi (Makay 2018; Pári et al. 2024).

A szakirodalom ugyanakkor arra is rámutat, hogy e politika erőteljes normatív és politikai tartalommal bír: a kormányzati diskurzus a hagyományos nemi szerepek megerősítésére és a gyermekvállalás ösztönzésére épül, miközben a családpolitika a politikai legitimáció és a társadalmi mobilizáció eszközeként is funkcionál (Sata 2025, Pető és Juhász 2024). A konkrét szakpolitikai eszközök szintjén mindez differenciált hatásmechanizmusokban jelenik meg: a pénzbeli támogatások és a hosszabb idejű ellátások elsősorban az alacsonyabb státuszú csoportok gyermekvállalását ösztönzik, míg az adókedvezmények inkább a magasabb végzettségű, jobb jövedelmi helyzetű családok körében növelik a további gyermekek vállalásának valószínűségét (Spéder et al. 2017a, Spéder et al. 2017b, Spéder et al. 2020). Emellett a családpolitikai intézményrendszer a női foglalkoztatás és a gondozási szerepek viszonyát is strukturálja, hiszen a hosszú, jövedeleमारányos ellátások és azok intézményi feltételei jelentősen befolyásolják a kisgyermekes anyák munkaerőpiaci visszatérését (Makay 2017). A lakhatási támogatások, adókedvezmények és egyéb, kifejezetten gyermekvállalást ösztönző intézkedések pedig egy komplex, több eszközt integráló pronatalista szakpolitikai rendszert rajzolnak ki (Sági – Lentner 2018). E tényezők együttese arra utal, hogy a magyar családpolitika nemcsak érték-alapú és intézményileg beágyazott modellként értelmezhető, hanem olyan összetett, többszintű szakpolitikai konstrukcióként is, amely egyszerre szolgál demográfiai, gazdasági és politikai célokat, és amelynek belső differenciáltsága a tudományos vizsgálatok számára is kiemelt jelentőséggel bír.

Módszertan

Alapminta

A tanulmány a magyar családpolitika tudományos diskurzusának feltérképezésére a tudományos kutatásban bevett (Li – Zhang 2023, Gürsoy – Elnur 2025, Kostoff 1993) bibliometriai módszereket alkalmaz. Az elemzés célja annak vizsgálata, hogy a rendszerváltozást követően miként jelent meg és milyen tematikus szerkezetben fejlődött a magyar családpolitika a nemzetközi tudományos folyóiratokban.

Az adatgyűjtés a Scopus adatbázisból történt, amely a társadalomtudományi publikációk egyik legszélesebb körű nemzetközi indexe. A keresés a publikációk címében, absztraktjában és kulcsszavaiban szereplő kifejezésekre terjedt ki, és a rendszerváltozást követő, 1990–2024 közötti időszakot fedte le. Fontosnak tartottuk ezen tág intervallum meghatározását, kisebb részben a megfelelő nagyságú adatmennyiség rendelkezésre állása miatt, nagyobb részben pedig tartalmi okok következtében: így lehet ugyanis a leginkább látni, hogyan alakultak a hosszú távú trendek. A keresést folyóiratcikkekre korlátoztuk, mivel a tudományos diskurzus intézményesült formája elsősorban a szakfolyóiratokban jelenik meg.

A fő keresési lekérdezés olyan kulcsfogalmakra épült, amelyek a családpolitikai eszközökre és a demográfiai ösztönzőkre utalnak, különös tekintettel a pénzbeli támogatásokra, az adópolitikai eszközökre és a pronatalista beavatkozásokra. A keresés ezért tartalmazta többek között a *family policy*, *family benefits*, *family allowance*, *family taxation*, *tax credit*, *fiscal incentives*, *pronatalist policy* és *fertility policy* kifejezéseket, valamint az ezekhez kapcsolódó családtámogatási intézkedésekre utaló terminológiát.

A fő keresési lekérdezés eredményeinek áttekintését követően célzott kiegészítő kereséseket is végeztünk annak érdekében, hogy azonosíthatók legyenek azok a releváns publikációk, amelyek a családpolitikai diskurzust eltérő fogalmi keretekben tárgyalják. A kiegészítő keresések több irányba terjedtek ki.

Egyrészt demográfiai és népesedéspolitikai kulcsszavak (például *pronatalist*, *total fertility rate*, *population policy*, *demographic policy*, *population decline*) alapján végeztük a lekérdezéseket,

amelyek a családpolitika és a népesedéspolitikai közötti kapcsolatot vizsgáló tanulmányok feltárását célozták. Másrészt elméleti és jóléti állami megközelítésekhez kapcsolódó kifejezéseket (például *familialism*, *family-centered welfare*, *social investment*, *work-family reconciliation*) is bevontuk, amelyek a családpolitika ideológiai és intézményi kereteit elemző publikációk azonosítását tették lehetővé. Harmadrészt további családpolitikai intézkedésekhez kapcsolódó fogalmak (például *parental leave*, *childcare policy*, *family support*) segítségével is kerestünk.

A kiegészítő keresések találatait manuális szűrésnek vetettük alá. Azokat a publikációkat vettük fel a végső mintába, amelyekben Magyarország a családpolitikai elemzés érdemi tárgyát képezte. A fő minta összeállítását követően a kiegészítő keresések eredményeként további négy, tematikusan releváns publikáció került az adatbázisba. Az így azonosított publikációkat összevontuk a fő keresés eredményeivel, majd a duplikátumok eltávolítása után alakult ki a végleges adatbázis.

A több lépésben végrehajtott keresési és tisztítási folyamat eredményeként 114 publikációból álló adatbázis jött létre. Az adatállomány a szerzők, címek, absztraktok, kulcsszavak, publikációs év és intézményi affiliációk adatait tartalmazza. Az adatok exportálása a Scopus rendszeréből csv formátumban történt, amely lehetővé tette a további bibliometriai feldolgozást.

Bibliometriai elemzés

A bibliometriai elemzés a VOSviewer szoftver segítségével valósult meg, amely a tudományos publikációk hálózati és tematikus struktúráinak feltérképezésére szolgál. Az elemzés középpontjában a kulcsszavak együtt-előfordulásának vizsgálata állt. A módszer lehetővé teszi a kutatási témák közötti kapcsolatok azonosítását, valamint a tudományos diskurzus fő tematikus klasztereinek feltárását.

A hálózatelemzés során a kulcsszavak minimum három előfordulási küszöbértéke került alkalmazásra. Az így létrejött hálózatban 97 kulcsszó szerepelt, amelyek négy tematikus klaszterbe rendeződtek. A VOSviewer vizualizációs eszközei lehetővé

tették a klaszterek grafikus megjelenítését, valamint az egyes kutatási témák közötti kapcsolatok és a publikációs időbeli mintázatok feltárását.

A minta stabilitásának vizsgálata a bibliometriai elemzés egyik kulcsfontosságú módszertani eleme, mivel lehetővé teszi annak ellenőrzését, hogy a feltárt tematikus és időbeli struktúrák mennyiben tekinthetők robusztusnak, illetve mennyire érzékenyek a korpusz kisebb bővítésére. A kiegészítő keresések során feltárt rekordok integrálását követően tehát a teljes mintát ismételten betöltöttük a VOSviewer programba, és azonos paraméterek (minimum 3-as kulcsszó-előfordulási küszöb) mellett újrafuttattuk a kulcsszó-együttelőfordulási elemzést.

Az eredmények azt mutatták, hogy a 97, küszöbértéket elérő kulcsszó száma változatlan maradt, és a klaszterstruktúra sem módosult. A négy új publikáció tematikusan illeszkedett a már meglévő mintázatokhoz, nem hozott létre új tematikus csomópontot, és nem eredményezett klaszterátrendeződést. Módszertanilag ez a jelenség strukturális stabilitásként értelmezhető: a korpusz kis mértékű bővítése nem változtatta meg a hálózat alapvető szerkezetét, ami a minta telítettségére és a fő tematikus dimenziók konszolidáltságára utal. A kiegészítő rekordok integrálása tehát nem torzította a kulcsszóháló szerkezetét, ami a feltárt klaszterek stabilitását erősíti.

A stabilitás nemcsak tematikus, hanem időbeli dimenzióban is érvényesült. A klaszterek átlagos publikációs éve a bővítés után is lényegében változatlan időbeli karaktert mutattak.

A stabilitási vizsgálat igazolta, hogy a magyar családpolitikai diskurzus bibliometriai mintázata robusztus, tehát a feltárt tematikus klaszterek és az azokhoz kapcsolódó időbeli rétegződés nem az esetleges adatösszeállítás véletlenszerű eredményei, hanem strukturált, történetileg rekonstruálható fejlődési ívet tükröznek. Ez a módszertani eredmény megalapozza a további elemzések érvényességét, mivel igazolja, hogy a minta telített, és a főbb tematikus dimenziók stabilan kirajzolódnak a korpuszban.

Az alapmintán elvégeztük az idézetsegelemzést is. Az idézettségi mintázatok vizsgálatához a publikációk tudományos hatását a Scopus adatbázisból exportált bibliográfiai adatok alapján elemeztük. Az idézettségi elemzéshez a Scopus-exportban szereplő „Cited by” változót használtuk, amely az adott

publikációra érkezett hivatkozások számát mutatja. Az idézettségi teljesítmény értékelése során több mutatót is figyelembe vettünk. Az abszolút idézettségi értékek mellett kiszámítottuk a publikációk időben normalizált idézettségi mutatóját is, amely az idézettséget a publikáció megjelenése óta eltelt évek számához viszonyítja. Ez az évesített idézettségi mutató lehetővé teszi a különböző időszakokban megjelent publikációk összehasonlíthatóságát, mivel a régebbi cikkek természetes módon több idővel rendelkeznek idézetek gyűjtésére. Az elemzés során az idézettségi mutatókat időszakos bontásban is vizsgáltuk, valamint statisztikai leíró mutatókat – például átlagot, mediánt, maximumot és szórást – alkalmaztunk annak érdekében, hogy feltárjuk az idézettségi eloszlás szerkezetét és az esetleges kiugró értékek szerepét.

A Vosviewer lehetővé tette az ország- és intézményelemzést is. Az országok közötti együttműködési és hatásmintázatok feltárásához bibliometriai hálózatelemzést alkalmaztunk, szintén a VOSviewer szoftver segítségével. Az elemzés a publikációk szerzői affiliációiban megjelenő országok alapján készült, vagyis minden publikáció esetében azokat az országokat vettük figyelembe, amelyekhez a szerzők intézményi kötődése kapcsolódik. Az együttműködési hálózat a társszerzőség logikáján alapul: két ország között kapcsolat jön létre, ha kutatóik közösen jegyeznek egy publikációt. A hálózat csomópontjai az országok, a kapcsolatok pedig az együttműködési relációkat jelölik. A kapcsolatok erősségét a *total link strength* mutató méri, amely az adott ország társszerzői kapcsolatainak összesített súlyát fejezi ki. Az elemzés során minimális dokumentumküszöböt alkalmaztunk annak érdekében, hogy a hálózatban csak a tematikus diskurzus szempontjából releváns országok jelenjenek meg. Az együttműködési szerkezet mellett az országok tudományos hatását az átlagos és normalizált idézettségi mutatók segítségével is vizsgáltuk. A hálózati kapcsolatok és az idézettségi indikátorok együttes elemzése lehetővé teszi annak megkülönböztetését, hogy egy ország a közös publikációkon alapuló együttműködések révén kapcsolódik-e a hálózathoz, vagy inkább tematikus jelenléttel, az adott kutatási terület iránti tudományos érdeklődésen keresztül jelenik meg.

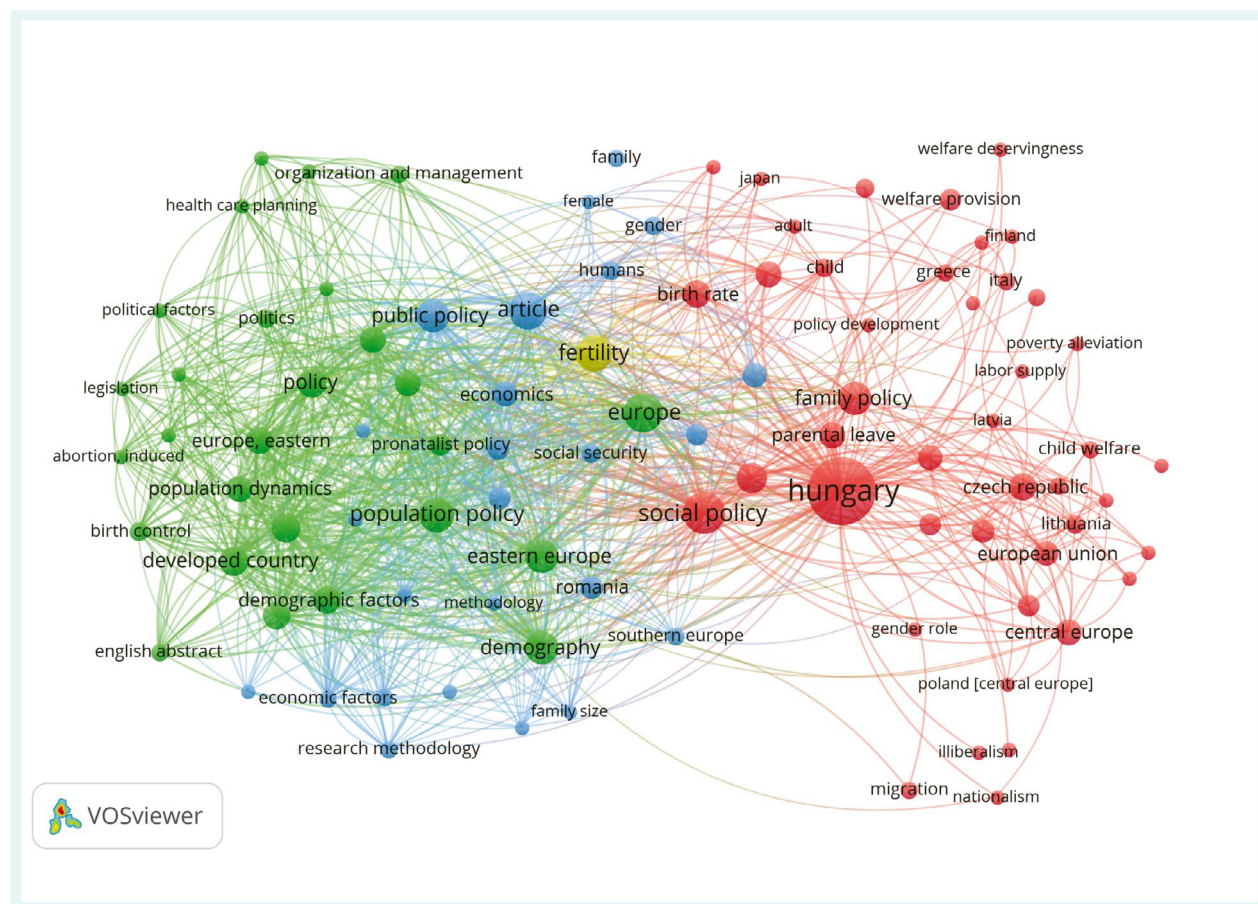
Az intézményi együttműködési mintázatok elemzéséhez szintén bibliometriai hálózatelemzést alkalmaztunk, amely a publikációk szerzői affiliációi alapján azonosítja az egyetemek és kutatóintézetek

közötti társszerzői kapcsolatokat. Az elemzés egy-
sége az intézmény volt, vagyis minden szerző affi-
liációját az adott szervezethez rendeltük. Az intéz-
ményi adatok esetében előzetes adatfeldolgozást
végeztünk, amelynek során az azonos intézmény-
ek eltérő névváltozatait egységesítettük, mivel
az adatbázisokban gyakran többféle megnevezés
is szerepel ugyanarra az intézményre. Ez a lépés
biztosítja, hogy az intézményi jelenlét ne frag-
mentált formában jelenjen meg a hálózatban. Az
elemzés során minimális dokumentumkészletet
alkalmaztunk annak érdekében, hogy a hálózatban
csak azok az intézmények jelenjenek meg, amelyek

több publikációval vesznek részt a vizsgált diskur-
zusban. A hálózati struktúra értelmezéséhez a *total
link strength* mutatót használtuk, amely az adott
intézmény társszerzői kapcsolatainak összesített
erősségét fejezi ki. Az intézmények tudományos
hatását az idézettségi mutatók – különösen az átlag-
os és normalizált idézettség – segítségével vizsgál-
tuk. A hálózati és idézettségi indikátorok együttes
értelmezése lehetővé teszi annak feltárását, hogy
egy intézmény milyen mértékben integrálódik az
együttműködési struktúrába, valamint hogy publi-
kációi milyen tudományos visszhangot váltanak ki
a nemzetközi szakirodalomban.

Tematikus szerkezet a kulcsszavak alapján

1. ábra. A kulcsszavak hálózata

Forrás: saját szerkesztés

A kulcsszó-együttelőfordulási háló (lásd az 1. ábrát)
elemzése (label + cluster + occurrences változók
alapján) azt mutatja, hogy a VOSviewer által jelzett
négy klaszter valójában három jól elkülöníthető
tematikus egységre és egy átívelő, peremjellegű

fogalomra bontható. A „fertility” (cluster 4; 16
előfordulás) nem önálló, belső kohézióval rendel-
kező klasztert alkot, hanem egy nagy súlyú, de
izolált csomópontként jelenik meg. A szoftver
ilyen esetekben külön számmal jelölheti azokat

a kulcsszavakat, amelyek több klaszterhez kapcsolódnak, de egyikhez sem dominánsan. Ennek megfelelően a hálózat szakmailag három fő klaszterként értelmezhető (Cluster 1–3), kiegészítve a „fertility” mint átívelő fogalom elemzésével.

Az első, domináns klaszter (Cluster 1) a közép-európai családpolitikai modellek és azok társadalmi-ideológiai beágyazottságának tematikáját jeleníti meg. A legnagyobb előfordulású kulcsszavak között szerepel a *Hungary* (59), a *social policy* (23) és a *family policy* (14), továbbá több régiós ország neve (Poland, Czech Republic, Slovenia, Lithuania, Slovakia), valamint olyan szakpolitikai elemek, mint a *birth rate*, a *childcare* és a *parental leave*. Ugyanebben a klaszterben jelennek meg az ideológiai-politikai keretezést jelző kifejezések is (*illiberalism*, *populism*, *nationalism*). A klaszter tehát Magyarországot empirikus fókusként kezeli, de kifejezetten komparatív, közép-európai perspektívában, és a családpolitikát nem pusztán intézményi eszköztárként, hanem társadalompolitikai modellként értelmezi. Ez a tematikus egység lényegében „a magyar családpolitika mint poszt-szocialista, illiberális családpolitikai modell” diskurzusát ragadja meg, és a hálózat legmarkánsabb, leginkább integrált klaszterének tekinthető.

A második klaszter (Cluster 2) a népesedéspolitikai és pronatalista szabályozási diskurzust foglalja magában. A vezető kulcsszavak között találjuk az *Europe* (20), a *population policy* (16), a *demography* (15), az *Eastern Europe* (14), továbbá a *family planning*, a *pronatalist policy*, valamint a reprodukció szabályozására utaló kifejezéseket (*abortion*, *fertility control*, *legislation*). Ez a klaszter a klasszikus demográfiai megközelítést tükrözi: a termékenységi folyamatokat népesedéspolitikai, jogi és egészségpolitikai keretben vizsgálja. Történetileg mélyebb rétegeket is érint, és részben a rendszerváltás előtti szakpolitikai hagyományokhoz kapcsolódó elemzési mintázatot visz tovább. Ebben a diskurzusban a családpolitika elsősorban a reprodukció szabályozásának és ösztönzésének eszközeként jelenik meg.

A harmadik klaszter (Cluster 3) a gazdaságpolitikai és munkaerőpiaci megközelítést reprezentálja. Itt olyan kulcsszavak dominálnak, mint a *public policy*, az *economics*, az *employment*, a *social security*, a *socioeconomic factors* és a *comparative study*. Ez a tematikus blokk a családpolitikát gazdaságpolitikai eszközként értelmezi, hangsúlyt helyezve a foglalkoztatásra, a jóléti redistribúcióra és az összehasonlító közgazdasági elemzésekre. Ebben a keretben jelennek meg a munkaerőpiaci hatások, az újraelosztási mechanizmusok, valamint – közvetve – az olyan eszközök, mint az adókedvezmények és egyéb fiskális ösztönzők. A klaszter a családpolitikát a jóléti állam és a gazdasági kormányzás összefüggésében vizsgálja.

A „fertility” (16 előfordulás) különálló csomópontként való megjelenése külön értelmezést igényel. Az izolált klaszterszámozás nem önálló tematikus mezőt jelez, hanem azt, hogy a termékenység fogalma több klaszterhez kapcsolódik, de egyikhez sem kizárólagosan. A demográfiai klaszterben mint közvetlen vizsgálati tárgy jelenik meg, a gazdaságpolitikai klaszterben mint kimeneti változó, míg a közép-európai modellre építő és ideológiai keretezésű diskurzusban mint stratégiai cél. Ennek alapján a termékenység nem elkülönült kutatási térről, hanem integrált célváltozóként értelmezhető, amely összekapcsolja a különböző szakpolitikai és társadalomtudományi megközelítéseket.

A kulcsszóháló három fő tematikus pólust rajzol ki tehát: (1) a közép-európai, különösen Magyarországra fókuszáló és ideológiaközpontú családpolitikai elemzést; (2) a klasszikus népesedéspolitikai és pronatalista szabályozási diskurzust; valamint (3) a gazdaságpolitikai és munkaerőpiaci megközelítést. A termékenység mint átívelő fogalom e három irány metszéspontjában helyezkedik el, és jelzi, hogy a magyar családpolitika tudományos vizsgálata nem egyetlen diszciplínához kötődik, hanem interdiszciplináris, több megközelítést integráló kutatási térben formálódik.

Időbeli fejlődés a kulcsszavak alapján

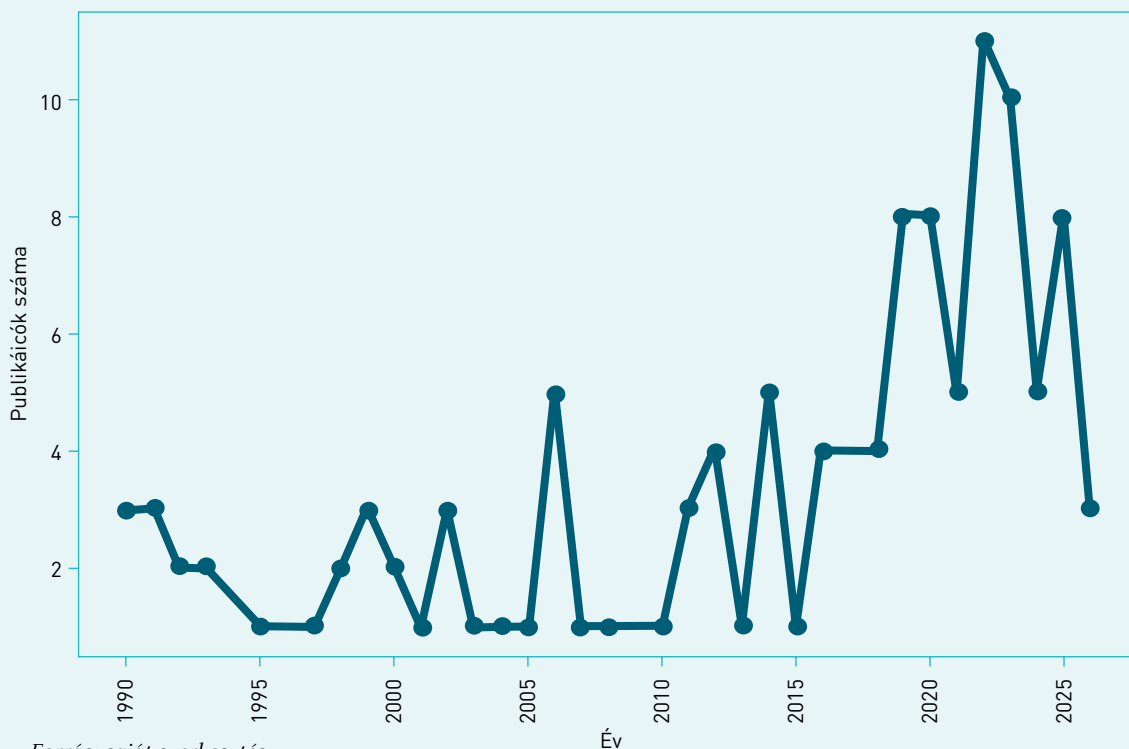
A publikációs szám változásai

Az éves publikációs szám alakulása (lásd a 2. ábrát) önállóan vizsgálva is jól kirajzolja a magyar családpolitika mint tudományos téma intézményesülésének dinamikáját. A teljes mintában szereplő

száztizennégy publikáció időbeli megoszlása nem lineáris növekedést, hanem több, egymástól jól elkülöníthető intenzitási szakaszt mutat.

2. ábra. A publikációk számának éves alakulása

A magyar családpolitikával foglalkozó publikációk éves száma (1990–2026)

Forrás: saját szerkesztés

Ahogy az ábráról is leolvasható, az 1990-es években a publikációs aktivitás alacsony, de folyamatos jelenlétet jelez: évente jellemzően egy-három tanulmány jelent meg (1990: három; 1991: három; 1992: kettő; 1993: kettő; 1998: kettő; 1999: három). Ez az időszak a téma tudományos megjelenésének kezdeti fázisaként értelmezhető, amelyben a magyar családpolitikával kapcsolatos kutatások már jelen vannak a nemzetközi térben, de még nem alkotnak nagy volumenű vagy intenzív diskurzust. A 2000-es években mérsékelt, de nem robbanásszerű növekedés figyelhető meg. Az éves publikációs szám többnyire egy-három között mozog, egyes években kisebb kiugrással (2006: öt). A periódus egészét tekintve nem beszélhetünk expanzív

növekedésről, inkább a téma fokozatos stabilizálásáról és intézményesüléséről. A családpolitika ebben az évtizedben tartósan jelen van a tudományos publikációk között, de még nem válik kiemelkedően magas volumenű kutatási fókuszponttá. A 2010-es évek első felében a publikációs szám lassú emelkedése figyelhető meg (2011: három; 2012: négy; 2014: öt; 2016: négy; 2018: négy), ami a téma növekvő nemzetközi láthatóságára utal. Ugyanakkor a valódi fordulópont 2019-től azonosítható. Ekkortól a publikációs szám tartósan magasabb szinten stabilizálódik: 2019-ben és 2020-ban egyaránt nyolc publikáció jelent meg, 2022-ben tizenegy, 2023-ban tíz. A 2024–2026 közötti adatok (2024: öt; 2025: nyolc; 2026: három – részév) már

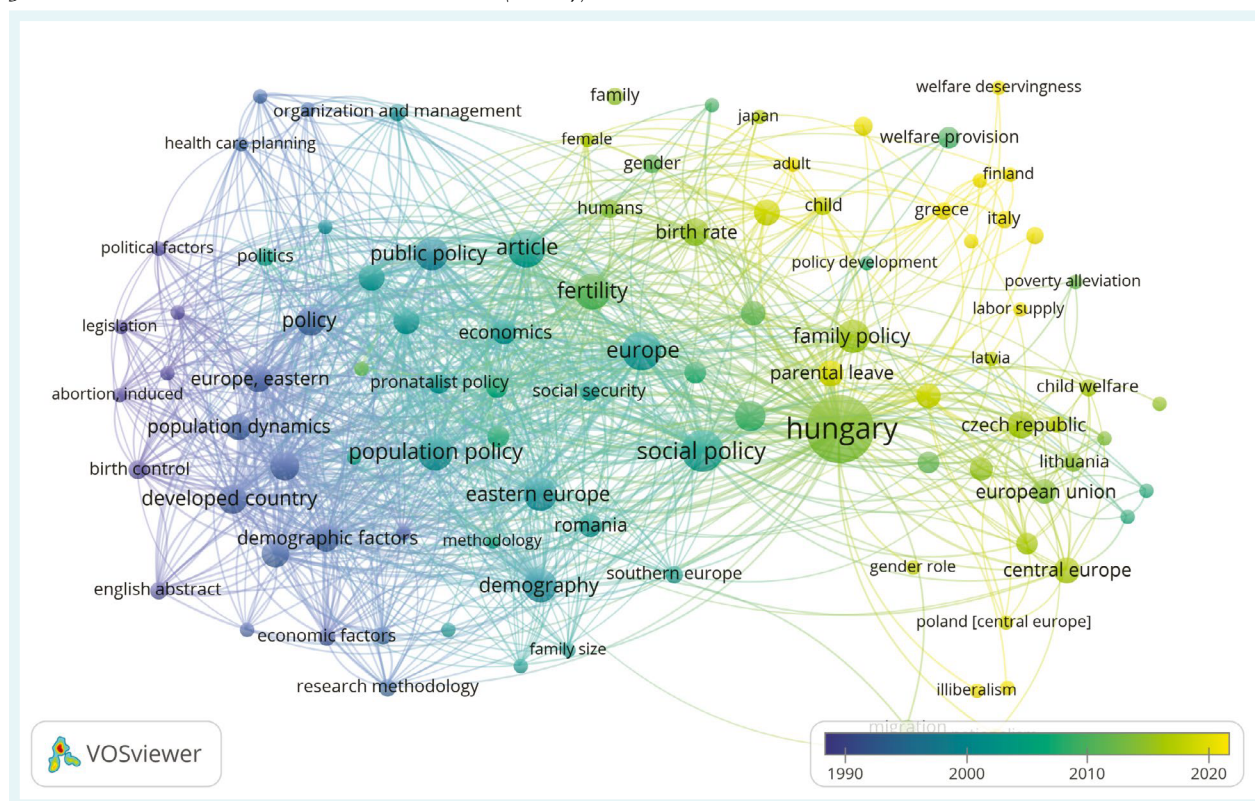
az aktuális publikációs ciklus dinamikáját tükrözik, de összességében a 2019 utáni időszak egyértelműen intenzívebb kutatási aktivitást jelez, mint a megelőző évtizedek.

A publikációs szám időbeli alakulása tehát három fő intenzitási szakaszra bontható: egy alacsony volumenű kezdeti periódusra (1990–2005), egy fokozatosan stabilizálódó, mérsékelt aktivitású szakaszra

(2006–2018), valamint egy 2019 után kibontakozó, kifejezetten magas publikációs intenzitású időszakra. Ez a mennyiségi dinamika arra utal, hogy a magyar családpolitika mint tudományos téma az elmúlt évtized végére vált igazán hangsúlyos és rendszeresen tematizált kutatási területté a nemzetközi szakirodalomban.

Időbeli rétegzettség (overlay)

3. ábra. A kulcsszavak hálózata az idődimenzióval (overlay)

Forrás: saját szerkesztés

Az átlagos publikációs évek (*average publication year*) klaszterenkénti vizsgálata egyértelműen azt mutatja (lásd a 3. ábrát), hogy a magyar családpolitikával foglalkozó tudományos diskurzus nem csupán tematikusan tagolódik, hanem időben is jól elkülöníthető rétegekre bomlik. A kulcsszóháló így nemcsak tematikus klasztereket, hanem egymásra épülő fejlődési szakaszokat is kirajzol.

A második klaszter (Cluster 2), amely a klasszikus népesedéspolitikai és demográfiai diskurzust reprezentálja, átlagosan a rendszerváltás körüli és közvetlenül azt követő időszakhoz (1990–2003) köthető. Ezt jól jelzik az olyan kulcsszavak, mint

a *demography* (1999), a *population policy* (2000), az *abortion* és a *fertility control* (1990–1993), valamint az *Eastern Europe* (2000). A tematikus fókusz ebben a periódusban a reprodukív jogokra, az abortuszszabályozásra, a demográfiai átmenet kérdéseire és a posztoszocialista egészségpolitikai átalakulásra irányult. A családpolitika ekkor még elsősorban technikai, orvosi és jogi nyelven került tárgyalásra, és szorosan kapcsolódott a népesedési folyamatok szabályozásához. Ez tekinthető a diskurzus „rég iskolájának”, amely a demográfiai problémákat elsősorban szabályozási és egészségpolitikai keretben értelmezte.

A harmadik klaszter (Cluster 3) időbeli súlypontja a 2000-es évek és a 2010-es évek eleje (1998–2010). Az olyan kulcsszavak, mint a *public policy* (1998), az *economics* (2001), az *employment* (2010) és a *socioeconomic factors* (2006) egy technokrata, gazdaságpolitikai orientációjú diskurzust jeleznek. Ebben az időszakban a családpolitika egyre inkább beágyazódott az Európai Unióhoz való csatlakozásunk és integrációnk kontextusába, és a munkaerőpiaci részvétel, a jóléti redistribúció, valamint az összehasonlító szakpolitikai elemzések kerültek előtérbe. A családpolitika ekkor vált „mainstream policy” kérdéssé: nem csupán demográfiai szükségszerűségként, hanem a foglalkoztatáspolitikai és a jóléti állam átalakításának eszközeként jelent meg. A diskurzus nyelve ebben a szakaszban kifejezetten gazdasági és szakpolitikai jellegű, amely egyszerre kapcsolódik a szociálpolitikai és a családpolitikai keretekhez, különösen a foglalkoztatáspolitikai, a jóléti redistribúció és a munka–család összeegyeztetésének kérdésköréin keresztül.

Az első klaszter (Cluster 1) átlagos publikációs éve már egyértelműen a 2010 utáni periódushoz (2012–2023) köthetők. A *Hungary* (2012,8), a *family policy* (2014,7), a *family policies* (2019,2), a *tax system* (2020,7), valamint az *illiberalism* (2021,3), *populism* (2021,3) és *welfare deservingness* (2022,7) kulcsszavak egy új, paradigmaváltó diskurzust jeleznek. Ebben a szakaszban Magyarország mint önálló családpolitikai modell jelenik meg, amelyet egyrészt fiskális eszközök (különösen adórendszeri megoldások), másrészt erőteljes ideológiai keretezés jellemez. A „illiberal turn” nem csupán politikatudományi kategóriaként, hanem a családpolitika értelmezési horizontjaként is megjelenik. A családpolitika itt már nem pusztán szakpolitikai eszköztár, hanem normatív és modellépítő konstrukció,

amely regionális és nemzetközi viták tárgyává válik. Ez a periódus képezi a jelen tanulmány központi vizsgálati tárgyát.

Külön figyelmet érdemel a *fertility* kulcsszó, amelynek átlagos publikációs éve 2009. Ez időben éppen a második és a harmadik szakasz határán helyezkedik el, mintegy átmeneti hídként a gazdaságpolitikai integráció és a 2010 utáni modellépítő diskurzus között. A termékenység ebben az értelemben statisztikai célváltozóból fokozatosan szakpolitikai és ideológiai narratívává alakul: míg a korai időszakban demográfiai indikátorként szerepel, addig később a családpolitikai modell legitimitásának központi mércéjévé válik. Ez az időbeli pozíció megerősíti azt az értelmezést, hogy a termékenység nem önálló, elkülönült kutatási terület, hanem a különböző diszciplináris megközelítések közös referenciapontja.

A Vosviewer overlay vizualizációja és az átlagos publikációs évek elemzése alapján tehát a magyar családpolitikai diskurzus három egymásra épülő fejlődési szakaszban ragadható meg. Az 1990-es évek demográfiai-egészségpolitikai korszakát a reprodukív szabályozás és a népesedéspolitika technikai-jogi nyelve jellemezte. A 2000-es években a családpolitika gazdasági-jóléti integrációja került előtérbe, EU-kompatibilis szakpolitikai diskurzusban, erős foglalkoztatási és redistribúciós hangsúlyokkal. A 2010 utáni periódusban pedig markánsan megjelenik a magyar családpolitika mint önálló, normatív módon is tematizált modell, amelyet fiskális eszközök és ideológiai keretezés – különösen az illiberalizmus és a populizmus – határoz meg. A termékenység átívelő fogalomként köti össze e szakaszokat, jelezve a demográfiai célváltozó fokozatos átalakulását komplex szakpolitikai és politikai narratívává.

Hálózati struktúra a kulcsszavak alapján

A hálózati (*co-occurrence*) elemzés strukturális eredményeit mutatja meg az, ha a Total Link Strength (TLS) mutatót, a kulcsszavak TLS-rangsorát és a klaszterenkénti átlagos TLS-értékeket elemezzük alaposabban. A kulcsszóháló gráfként értelmezhető: a csomópontok a kulcsszavak, az élek az együtt-előfordulások, a TLS pedig azt méri, hogy egy adott kulcsszó hány másik csomóponttal kapcsolódik, és ezek a kapcsolatok milyen erősségűek. A TLS ezért a hálózati központosság indikátora:

minél magasabb az értéke, annál inkább strukturális csomópontként működik az adott fogalom a teljes tudáshálóban. Míg az előfordulási gyakoriság a tematikus jelenlét intenzitását jelzi, addig a TLS a beágyazottság és az integráló szerep mértékét mutatja.

A hálózat szerkezeti hierarchiája több szintre tagolódik teljes vizsgált időszakunkban. A strukturális centrumot kiemelkedően magas TLS-értékek jellemzik: a *Hungary* 483-as TLS-értéke

Magyarországot a hálózat központi csomópontjaként azonosítja. A centrumhoz kapcsolódó, széles beágyazottságú fogalmak közé tartozik az *article* (350), a *social policy* (325), az *Europe* (317), a *public policy* (292), az *Eastern Europe* (275), a *demography* (257) és a *population policy* (243). Fontos megjegyezni, hogy ezek a TLS-értékek a teljes vizsgált időszak (1990–2024) aggregált hálózati struktúráját tükrözik, így a *social policy* kulcsszó központi szerepe nem egyetlen időszakhoz, hanem a teljes korpuszra jellemző beágyazottsághoz kapcsolódik. Ez a szerkezet azt jelzi, hogy a magyar családpolitika tudományos diskurzusa nem elszigetelt nemzeti témaként jelenik meg, hanem regionális és európai kontextusba ágyazódik, és szorosan kapcsolódik a társadalompolitikai és demográfiai mezőhöz. A *Hungary* csomópont nem periférikus referenciapont, hanem a hálózat strukturális középpontja, amely több tematikus irányt kapcsol össze.

A demográfiai-népesedéspolitikai dimenzió strukturális súlyát a magas TLS-értékek külön is alátámasztják: a *fertility* (227), a *family planning policy* (207), a *population dynamics* (195), a *birth control* (135) és a *pronatalist policy* (124) a népesedéspolitikai és reprodukív szabályozási diskurzus kohézióját erősíti és a háló történeti kontinuitásának gerincét adja. A demográfiai fogalmak magas hálózati beágyazottsága arra utal, hogy ez a dimenzió nem pusztán tematikus elem, hanem a tudásháló szerkezeti összetartó ereje.

A gazdasági dimenzió strukturális jelenléte szintén mérhető, de eltérő integrációs fokkal. Az *economics* (158) és a *socioeconomic factors* (139) még jelentős beágyazottságot mutat, míg az *employment* (63) és különösen a *tax system* (25) alacsonyabb TLS-értéket ér el. A *tax system* viszonylag gyenge hálózati központisága azt jelzi, hogy az adóalapú családpolitikai megközelítés – jöllehet, tematikailag jelen van – nem integrálódott teljes mértékben a nemzetközi tudásháló strukturális centrumába; inkább regionális vagy tematikus almezőként jelenik meg, semmint a mező egészét szervező dimenzióként.

Az ideológiai fordulat fogalmai a hálózati rangsorban alacsony TLS-értékekkel szerepelnek: a *populism* (15), az *illiberalism* (7) és a *welfare deservingness* (7) hálózatilag periférikus pozíciót foglal el, miközben időben friss (többségük 2020 utáni publikációkhoz kötődik). Ez a mintázat arra utal, hogy a 2010 utáni ideológiai keretezés tematikailag erős és növekvő jelentőségű, de strukturálisan még nem vált a mező központi szervező

elvévé; formálódó interpretív almezőként írható le. Az „ideológiai fordulat” alatt ebben az összefüggésben azokat a szakirodalomban megjelenő értelmezési kereteket értjük, amelyek a 2010 utáni magyar politikai berendezkedést – gyakran illiberális, populista vagy szelektív jóléti logikákkal leírt módon – elemzik, és ezen keresztül a családpolitikai intézkedéseket új narratív kontextusba helyezik.

A klaszterenkénti átlagos TLS-értékek még élesebben kirajzolják a szerkezeti hierarchiát. A demográfiai-népesedéspolitikai klaszter rendelkezik a legmagasabb átlagos kapcsolati erővel (átlag TLS = 162,7), ami azt jelenti, hogy az ide tartozó fogalmak – például *demography*, *population policy*, *population*, *demographic factors* – nemcsak egymással alkotnak sűrű kapcsolatot, hanem a hálózat más klasztereinek kulcsszavaihoz is erősen kapcsolódnak. Hálózatelméleti értelemben ez a klaszter tekinthető a diskurzus strukturális magjának: ezek a fogalmak biztosítják a mező kohézióját és összekötő szerepet töltenek be a különböző tematikus dimenziók között. A magyar családpolitika tudományos feldolgozásának történeti gerincét így továbbra is a demográfiai és reprodukív szabályozási kérdések adják, akkor is, ha később új tematikus rétegek jelentek meg.

A gazdasági-jóléti megközelítést reprezentáló klaszter átlagos TLS-értéke (96,8) köztes pozíciót jelez. Ez arra utal, hogy a 2000-es években megerősödő közgazdasági és társadalompolitikai elemzések – *public policy*, *economics*, *employment*, *socioeconomic factors* – stabilan integrálódtak a mezőbe, és jelentős kapcsolati sűrűséget mutatnak, miközben összekötő funkciójuk elmarad a demográfiai mag kulcsszavai mögött. A gazdaságpolitikai diskurzus a tudományterület szerves része, de nem vált annak szervező elvévé; strukturális értelemben integrált, de nem domináns réteget alkot.

A 2010 utáni, Magyarország-központú és részben ideológiai keretezésű klaszter átlagos TLS-értéke a legalacsonyabb a valódi klaszterek között (61,6). Ebbe a csoportba olyan kulcsszavak tartoznak, mint a *family policy*, a *tax system*, az *illiberalism*, a *populism*, valamint a közép-európai országnevek (*Poland*, *Czech Republic*, *Slovenia*, *Slovakia* stb.). A viszonylag alacsony átlagos kapcsolati erő azt jelzi, hogy ezek a fogalmak elsősorban egymással alkotnak sűrűbb alhálózatot, miközben kevésbé kapcsolódnak a demográfiai és gazdasági klaszterek kulcsfogalmaihoz. A „regionális” jelző ebben az összefüggésben hálózati értelemben

értendő: a klaszter kulcsszókészlete a közép-európai összehasonlító kontextus dominanciájára utal, nem a globális demográfiai főáramhoz való teljes illeszkedésre. Ez utóbbi alatt azokat a nemzetközi demográfiai kutatási irányokat értjük, amelyek a fertilitás, halandóság, migráció, demográfiai átmenet és népességdinamika általános elméleti és empirikus modelljei köré szerveződnek, és amelyek a kulcsszóhálózatban magas központosságú, széles körben összekapcsolt csomópontokként jelennek meg. A 2010 utáni magyar modellről szóló diskurzus ezért tematikailag erőteljes és jól körülhatárolható, strukturálisan azonban még nem vált a teljes mezőt szervező központi dimenzióvá; regionálisan erős, interpretív jellegű almezőként írható le.

A *fertility* kulcsszó különálló csomópontként magas TLS-értéket (227) mutat, azonban önálló klasztert alkot, ezért nem értelmezhető klaszterátlagként. Ez a pozíció ugyanakkor rámutat arra,

hogy a termékenység célváltozó átveli a tematikus rétegeket: jelen van a demográfiai, a gazdasági és a kortárs szakpolitika-elemzésekben is. A termékenység így nem elkülönült tematikus almezőként, hanem integráló referenciapontként jelenik meg a hálózatban.

A TLS-rangsor és a klaszterátlagok alapján a diskurzus rétegzett szerkezetet mutat: a demográfiai-népesedéspolitikai fogalmak adják a strukturális magot; erre épül rá a gazdaságpolitikai integráció köztes rétege; a 2010 utáni modell- és ideológiaorientált diskurzus pedig új, tematikailag markáns, de hálózatilag lazábban integrált dimenzióként jelenik meg. Ez a háromszintű felépítés nemcsak időbeli egymásutániségot, hanem eltérő fokú hálózati beágyazottságot is jelez, és a magyar családpolitika mint tudományterület fejlődését többdimenziós szerkezetként teszi értelmezhetővé.

Idézettségi mintázatok

Az idézettségi elemzéshez a Scopus-exportban rendelkezésre álló „Cited by” változót használtuk, amely cikkszintű, nyers idézettségi darabszámot ad meg. Ez metodológiailag kifejezetten erős kiindulópont, mert nem kulcsszavakra aggregált érték, hanem közvetlenül a publikációk hatását méri. Fontos ugyanakkor, hogy az idézettségi adatok cikkszinten, míg a tematikus struktúra kulcsszósinten értelmezhető; ezért az idézettséget nem „klaszterenként”, hanem a teljes mintára, illetve időszakok szerint célszerű elemezni. Ez a megoldás illeszkedik a diskurzus fejlődési modelljéhez, és elkerüli a kulcsszó-cikk szintek összekeverését.

A 114 publikációt tartalmazó mintában a „Cited by” változó alapján az idézettség eloszlása erősen aszimmetrikus, ezért az átlag mellett a medián és a maximum megadása is szükséges. A teljes mintára számított alapmutatók a következők:

- átlagos idézettség: 21,67,
- mediánidézettség: 4,
- maximális idézettség: 261.

Az átlag ($\approx 21,66$) és a medián (4) közötti nagy különbség arra utal, hogy az idézettség nem egyenletesen oszlik meg, hanem néhány kiugróan nagy hatású publikáció jelentősen „felhúzza” az átlagot. Ennek megfelelően a medián a „tipikus” cikk hatását, a maximum pedig a mező csúcshatású publikációinak jelenlétét jelzi.

A nyers „Cited by” értékek értelmezését torzítja, hogy a régebbi publikációknak több idejük volt idézeteket gyűjteni. Ennek mérséklésére évesített idézettségi mutatót képeztünk:

$$\text{évesített idézettség} = \text{Cited by} / (2024 - \text{Year} + 1).$$

A nevezőben szereplő 2024 az utolsó „lezárt” évként került rögzítésre: a 2025-ös rekordok már részben online-first jellegűek, a 2026-os év pedig nem tekinthető teljes publikációs évnak, ezért ezek bevonása a normalizálás nevezőjébe módszertanilag kedvezőtlen lenne. A 2025-ös rekordoknál a nevező 0 lenne, így ott nem annualizáltunk; ezeknél az évesített oszlopban is a nyers „Cited by” értéket vettük figyelembe.

A teljes mintára számított évesített idézettségi alapmutatók:

- átlagos évesített idézettség: 2,51,
- medián évesített idézettség: 0,98,
- maximális évesített idézettség: 37,29.

A normalizált mutatók azt jelzik, hogy a mező „átlagos” idézettségi intenzitása évente kb. 2,51 idézet/cikk, miközben a medián 1 alatt marad ($\approx 0,98$), ami tovább erősíti az aszimmetrikus eloszlás képét. A maximum ($\approx 37,29$) nagyon gyors idézetfelhalmozódású, kiugró hatású publikációk jelenlétére utal.

Időszakos bontás

Az idézettségi dinamika időbeli elemzéséhez a minta időszakokra bontása szükséges. A töréspontok nem önkényes politikai dátumokként kerültek kijelölésre: a kulcsszóháló overlay eredményei alapján a klaszterek átlagos publikációs éve eltérő időbeli súlypontot mutatnak (demográfiai diskurzus: 1990-es évek–korai 2000-es évek; gazdasági/jóléti diskurzus: 2000-es évek; modell/ideológiai diskurzus: 2012 után). Az idézettségelemzéshez a finomabb, empirikusan konzisztensebb bontás bizonyult a legkoherensebbnek:

1. 1990–1999 – demográfiai–reprodukciónak dominancia (abortion, *population policy*, *demography*, *demographic transition*),
2. 2000–2009 – gazdaságpolitikai és jóléti integráció (*public policy*, *employment*, *socioeconomic factors*, EU-kontextus),
3. 2010–2019 – a magyar modell tematizálódása (*family policy*, *tax system*, közép-kelet-európai összehasonlítás, korai ideológiai keretezés),
4. 2020–2024 – ideológiai és interpretív felerősödés (*illiberalism*, *populism*, *welfare deservingness*, a magyar családpolitikai modell nemzetközi megjelenéséhez és értelmezéséhez kapcsolódó diskurzus),
5. 2025 – folyamatban lévő év (külön kezelve; nem annualizált).

A klaszterek és az időszakok közötti határok nem szükségképpen esnek egybe, mert a klaszter tematikus szerkezeti egység, az időszak pedig analitikai segédeszköz; egy demográfiai kulcsszó több évtizedben is megjelenhet.

Időszakos idézettségi eredmények

Az időszakos pivoteredmények két mutatóra épülnek: a nyers átlagos idézettségre és az évesített (normalizált) átlagos idézettségre.

A nyers átlagos idézettség („Cited by”) időszakokra bontva a következőképpen alakul:

- 1990–1999: 1,57,
- 2000–2009: 65,27,
- 2010–2019: 35,06,
- 2020–2024: 6,84,
- 2025: 1,18.

A nyers átlagok alapján a 2000-es évek kiugróan magasnak tűnnek, ami tipikusan arra utal, hogy az időszakon belül nagy hatású publikációk is vannak, amelyek felfelé húzzák az átlagot. A 2020 és 2024 közötti időszak alacsonyabb nyers átlagértéke

„életkori” hatás: a friss cikkeknek még rövidebb idejük volt idézetet gyűjteni.

Az átlagos évesített idézettség az alábbiak szerint alakul:

- 1990–1999: 0,04,
- 2000–2009: 3,12,
- 2010–2019: 4,06,
- 2020–2024: 2,49,
- 2025: 1,18.

Az évesített átlag a relevánsabb összehasonlítási alap, mert csökkenti a „régik cikk-több idő” torzítást. E mutató alapján a 2010–2019 időszak mutatja a legnagyobb idézettségi intenzitást ($\approx 4,06$ idézet/cikk/év), megelőzve a 2000–2009 időszakot ($\approx 3,12$). Ez azt jelenti, hogy a 2010 utáni magyar modellről szóló diskurzus gyorsabban generál idézetet, mint a 2000-es évek szakpolitika-integrációs irodalma, még akkor is, ha a hálózat strukturális magja nem itt található.

Mivel az átlag torzulhat, nagyon hasznos lehet az eloszlásvizsgálat is, az időszakos elemzésben a médián, a maximum és a szórás különösen informatív, lásd az alábbi listákat.

Mediánidézettség (Cited by):

- 1990–1999: 0,
- 2000–2009: 37,5,
- 2010–2019: 12,
- 2020–2024: 3.

Medián évesített idézettség:

- 1990–1999: 0,
- 2000–2009: 1,76,
- 2010–2019: 1,44,
- 2020–2024: 1,33.

Maximum idézettség (Cited by):

- 1990–1999: 6,
- 2000–2009: 201,
- 2010–2019: 261,
- 2020–2024: 41.

Maximum évesített idézettség:

- 1990–1999: 0,19,
- 2000–2009: 11,82,
- 2010–2019: 37,29,
- 2020–2024: 20,5.

Szórás (Cited by):

- 1990–1999: 2,28,
- 2000–2009: 62,04,
- 2010–2019: 58,77,
- 2020–2024: 8,83,
- 2025: 1,60.

Ezek az eredmények több lényegi mintázatra világítanak rá:

- 1990–1999: a medián 0, az átlag alacsony ($\approx 1,57$), a maximum 6, a szórás alacsony. Ez a korszak strukturális alap, de nem nemzetközi hatásközpont: a publikációk többsége nem generál érdemi hivatkozást.
- 2000–2009: a medián (37,5) már önmagában is magas, tehát nem pusztán néhány kiugró érték húzza fel az átlagot; ugyanakkor a szórás is nagyon magas (≈ 62), és a maximum 201. Ez a periódus tekinthető a legszélesebb körben hivatkozott, stabil nemzetközi beágyazódást mutató szakasznak.
- 2010–2019: a medián (12) alacsonyabb, mint a 2000-es években, miközben a maximum (261) és különösen az évesített maximum ($\approx 37,29$) rendkívül magas. Ez polarizált hatásmintázat: néhány publikáció extrém gyorsan generál nemzetközi figyelmet, de a mező egésze nem olyan egyenletesen hivatkozott, mint a 2000-es években.
- 2020–2024: a medián (3) és az átlag ($\approx 6,84$) alacsonyabb, ami fiatal korpusznál várható; az évesített medián ($\approx 1,33$) ugyanakkor nem omlik össze, tehát a diskurzus még mindig generál figyelmet, a maximum évesített érték (20,5) pedig azt jelzi, hogy már ebben a rövid időablakban is vannak gyorsan felkapott publikációk. Ez a gyors felhalmozása az idézettségnek szorosán összekapcsolható a legidézettebb publikációk tematikus mintázatával. A top 10 legidézettebb cikk között hangsúlyosan jelennek meg a politikai rezsim-transzformációhoz, az illiberalizmushoz, valamint a gender- és jólétrezsimelemzésekhez kapcsolódó munkák, amelyek közül több a 2010 utáni időszakhoz köthető. Ez arra utal, hogy a kiemelkedő idézettség nem elszigetelt publikációkhoz kapcsolódik, hanem egy olyan tematikus irányhoz, amely tartós nemzetközi figyelmet generál, különösen akkor, ha a magyar esetet szélesebb, komparatív és elméletileg beágyazott kontextusban tárgyalják. Ennek következtében ezek a publikációk gyorsabban halmoznak fel idézeteket, mint a szűkebb, technikai vagy intézményi fókuszú elemzések. A 2020–2024 közötti időszakban mért magas évesített idézettségi maximum ennek a folyamatnak a folytatódását jelzi.
- 2025: külön kezelt, folyamatban lévő év; az évesített oszlopban a nyers idézettség szerepel

(átlag: $\approx 1,18$), a szórás alacsonyabb ($\approx 1,60$), ami konzisztens a rövid felhalmozási idővel.

Az idézettségi eredmények értelmezésénél érdemes szétválasztani a hálózati struktúrában elfoglalt hely (strukturális beágyazottság), és az idézettségi dinamika (hatásintenzitás) két dimenzióját. A korábbi hálózati eredmények szerint a demográfiai klaszter tekinthető a strukturális magnak, miközben a 2010 utáni, modell- és ideológiaorientált diskurzus hálózatilag lazábban integrált. Ezzel együtt az évesített átlagok alapján a 2010–2019 közötti időszak produkálja a legnagyobb idézettségi intenzitást, vagyis a leggyorsabban növekvő nemzetközi figyelmet.

A két dimenzió együttes szemlélete alapján pedig láthatjuk, hogy a 2010 utáni magyar családpolitikai diskurzus hálózatilag még nem vált a mező strukturális magjává, ugyanakkor idézettségi dinamikája alapján a legnagyobb nemzetközi figyelmet generáló periódusnak tekinthető.

A mediánok és a szórások bevonása ugyanakkor fontos finomítást tesz lehetővé: a 2000-es évek nemcsak átlagban, hanem mediánban is kiemelkedően magas idézettséget mutatnak, tehát ez a periódus szélesebb körben legitimált és egyenletesebben hivatkozott, míg a 2010-es évek hatása inkább koncentrált (kiugró csúcspublikációkkal). Ez a különbségtétel tudományosan erős, mert nem pusztán azt állítja, hogy a 2010 utáni diskurzus „dinamikus”, hanem azt is, hogy a hatás eloszlása eltér: a 2000-es évek beágyazottabb, a 2010-es évek polarizáltabb hatásszerkezetet mutat.

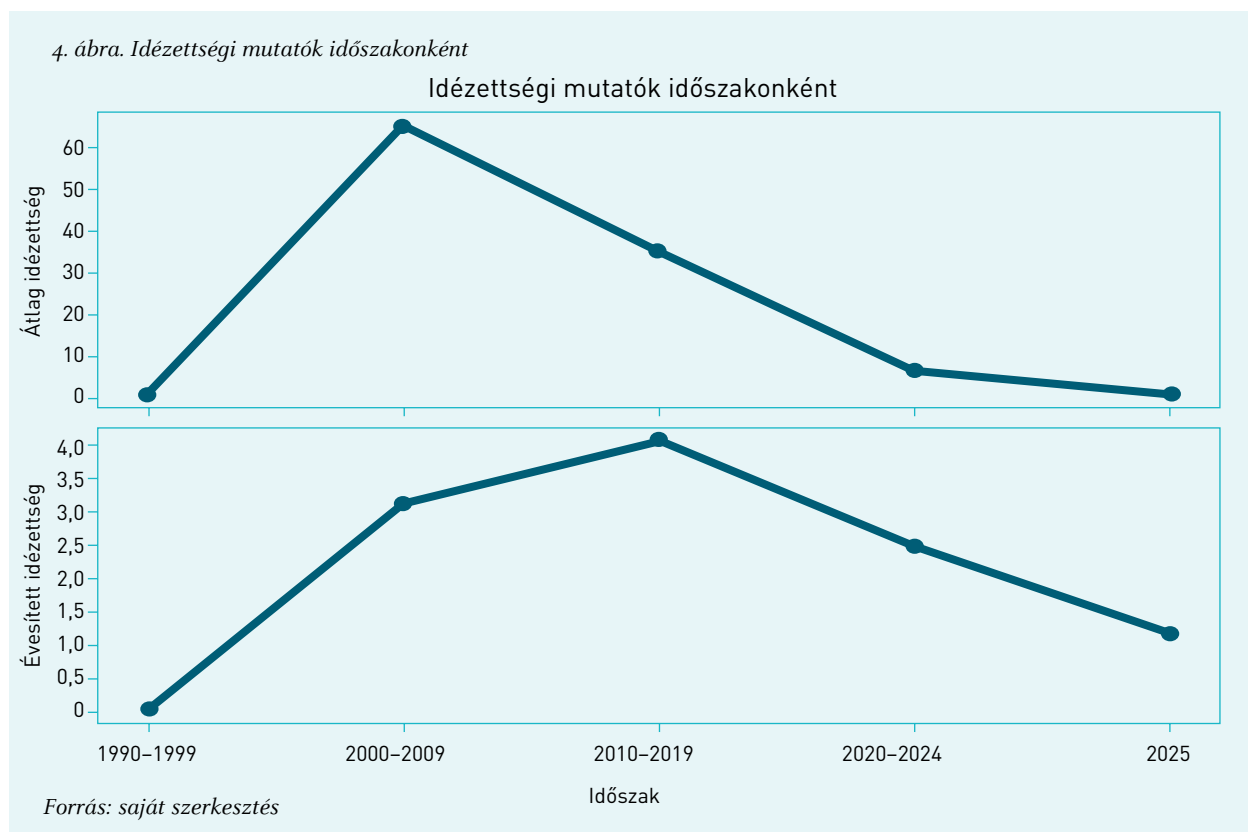
E fejezet eredményei így két, egymást kiegészítő képet rajzolnak ki: a mező tipikus idézettségi szintjét (mediánok), a csúcshatásokat (maximumok), a szóródást (szórások), valamint az időbeli torzítás mérséklését célzó évesített mutatók alapján az idézettségi intenzitás korszakos eltéréseit.

A 2010 utáni korszak összevont idézettségi elemzése (2010–2025)

A 2010–2019 és 2020–2025 időszakot a kulcsszavak finom különbségei alapján lehetett külön „korszakként” kezelni, azonban az együttes tárgyalásuknak is jelentősége lehet. Összevontásuk ugyanis nem pusztán technikai aggregálás, hanem koncepcionális döntés: 2010-től Magyarországon azonos politikai rendszer működik, ezért indokolt a periódust egységes, politikailag koherens korszaknak tekinteni. Az összevont vizsgálat lehetővé teszi annak elemzését, hogy a 2010 utáni rendszer tudományos recepciója egyszeri csúcshatásként vagy

tartós, strukturált figyelemként értelmezhető-e. Az összevontás több szempontból is indokolt, mivel csökkenti az életkori torzítást, hiszen a 2020 utáni publikációk rövidebb idő alatt gyűjtöttek idézeteket – ezzel kisimítja az éves ingadozásokat,

továbbá egységes politikai korszakot képez, amely így önálló elemzési egységként kezelhető. A számítások a publikációs számokkal súlyozott átlagokon alapulnak.

Ebben az összevont intervallumban tehát 2010 és 2019 között 31, 2020–2024 között 39, míg 2025-ben 8 publikáció jelent meg, vagyis 2010 és 2025 között összesen 78 cikk alkotja a mintát.

	Átlag / Cited by	Szórás / Cited by	Átlag / Időbeli normalizálás: Évesített idézettségi mutató
1990–1999	1,571428571	2,277457615	0,041568837
2000–2009	65,26666667	62,04199806	3,117055566
2010–2019	35,06451613	58,76957006	4,064309168
2020–2024	6,842105263	8,833371355	2,486324786
2025	1,181818182	1,60113596	1,181818182

Ahogy a 4. ábra mutatja, a 2010–2019 közötti időszak átlagos idézettsége 35,0645, a 2020–2024 közöttié 6,8421, míg a 2025-ös rekordoké 1,1818 volt. A súlyozott számítás eredményeként a 2010–2025 közötti teljes periódusra vonatkozó összevont átlagos idézettség megközelítőleg 17,5-re adódik. Ez az érték jelentősen elmarad a 2000–2009 közötti 65,27-es átlagtól, ami megerősíti, hogy a 2000-es

évek nyers citációs szintje kiugróan magas volt, és azt nem csupán az időtáv magyarázza. Az időbeli torzítás mérséklésére alkalmazott évesített mutató azonban itt is relevánsabb összehasonlítási alapot kínál. Az annualizált átlag 2010–2019 között 4,0643, 2020–2024 között 2,4863, míg 2025-ben 1,1818 volt (utóbbi esetben a fiatal korpusz sajátosságai miatt a nyers érték szerepel). A publikációs számokkal súlyozott összevont annualizált

átlag 2010–2025 között megközelítőleg 2,98 idézet/cikk/év. Összehasonlításképpen: a 2000–2009 közötti időszak annualizált átlaga 3,12 volt. A két érték (3,12 vs. 2,98) nagyságrendileg közel azonos, ami azt jelzi, hogy a 2010 utáni korszak idézettségi intenzitása hosszabb távon megközelíti a 2000-es évek szakpolitika-integrációs periódusának szintjét.

Az összevont eredmények alapján a 2010 utáni korszak nem egyszeri idézettségi csúcsként értelmezhető, hanem közel másfél évtizeden át fennálló, stabil nemzetközi figyelmet generáló periódusként. Annualizált hatása a 2000-es évekhez mérhető, ugyanakkor a hatás szerkezete eltérő. Láttuk, a 2000-es évek medián idézettsége magas volt (37,5), ami szélesebb körű, egyenletesebb legitimációra utal, ezzel szemben a 2010 és 2019 közötti időszakban az annualizált maximum rendkívül magas (37,28), ami csúcs hatású, gyorsan idézett publikációk jelenlétét mutatja, miközben a medián alacsonyabb. A 2020 utáni publikációkból álló korpusz még fiatal, de az annualizált medián nem esett vissza drasztikusan, ami a figyelem fennmaradását jelzi.

E mintázat alapján a 2000-es évek diskurzus szűk körben hivatkozott és stabilan beágyazott volt, míg a 2010 utáni korszak magas figyelemintenzitásával, részben polarizált hatásszerkezetet mutat: néhány kiemelkedően nagy hatású publikáció mellett a teljes mező egyenlőtlenebb idézettségi eloszlást mutat.

A hálózati (TLS-alapú) eredmények fényében ez különösen fontos. A demográfiai klaszter strukturális magként jelenik meg, míg a 2010 utáni klaszter hálózatilag lazábban integrált. Az összevont idézettségi adatok viszont azt mutatják, hogy a strukturális központosság és az idézettségi dinamika nem esik egybe: a 2010 utáni diskurzus nem a hálózat gerince, tehát nem vált a tudományos mező strukturális

magjává, ugyanakkor hosszú távon a legnagyobb figyelemintenzitást produkáló periódusok közé tartozik.

Ez a különbségtétel – strukturális centrum és idézettségi centrum elválasztása – a mező működésének lényegi sajátosságára világít rá, és a magyar családpolitikai diskurzus fejlődésének árnyaltabb értelmezését teszi lehetővé.

Ha a 2010 utáni időszakot egységes politikai korszaknak tekintjük tehát, akkor a magyar családpolitika tudományos recepciója nem átmeneti hullámként, hanem tartós, nemzetközi figyelmet generáló diskurzusként írható le. Annualizált idézettségi intenzitása közel azonos a 2000-es évek integrációs periódusáéval, miközben hatása koncentráltabb és politikailag tematizáltabb.

A top 10 legidézettebb publikáció elemzése

A top 10 legidézettebb publikáció vizsgálata célzottan azt mutatja meg, hogy a mintán belül mely témák és értelmezési keretek váltak a legnagyobb nemzetközi hatású hivatkozási pontokká. Az elemzés a cikkek idézettségi rangsorára és a hozzájuk tartozó tematikus jellemzőkre épül.

A top 10 publikáció időbeli megoszlása erős koncentrációt mutat: 5 cikk a 2000–2009-es, és 5 cikk a 2010–2019-es időszakban jelent meg, miközben 1990–1999 és 2020–2024 között nem szerepel top 10-es tétel. A legidézettebb munkák tehát döntően a 2000-es és 2010-es években születtek. Ez megerősíti azt a mintázatot, hogy az 1990-es évek a diskurzus korai, alapozó szakaszát jelentették, idézettségi csúcspont nélkül, míg a nemzetközi láthatóság látványosan a 2000-es évektől kezd erősödni.

A top 10 cikkek tematikailag három nagy blokkba rendezhetők. Az első, domináns blokk a gender–familiarizmus–munka–család egyensúly köré szerveződik. Ide sorolhatók például a *Who cares? Changing patterns of childcare...*,¹ a *Gendering fertility...*,² a *Combination*

¹ Szelewa, D., Polakowski, M. P. (2008). *Who cares? Changing patterns of childcare in Central and Eastern Europe. Journal of European Social Policy* 18(2), 115–131.

² Oláh, L. S. (2003). *Gendering fertility: Second births in Sweden and Hungary. Population research and policy review* 22(2), 171–200.

pressure...³ az *Interference of paid work...*,⁴ a *From public to private maternalism...*,⁵ a *Family policies and gender...*⁶ és a *Measuring state de-familialism...*⁷ típusú publikációk. Ezek alapján a legidézettebb irodalom súlypontja nem a konkrét eszközök (például adópolitikai intézkedések) technikai elemzése, hanem a gender- és jólétrezsim-logikák, illetve a munka-család viszony komparatív értelmezése. A magyar családpolitika így nem elsősorban „adópolitikai modellként” vált nemzetközileg láthatóvá, hanem a posztszocialista és európai jóléti rezsimnek genderdimenziójú összehasonlításának részeként. Erre több, egymással összefüggő magyarázat is adható. Egyrészt a nemzetközi jóléti állam- és családpolitikai irodalom már a 1990-es évektől erősen a genderegyenlőség, a defamilializáció, valamint a munka és a család összeegyeztethetőségének kérdései köré szerveződött, így ezek a fogalmak magas nemzetközi láthatóságú, kanonikus elemzési keretet biztosítottak. Másrészt a posztszocialista országok – köztük Magyarország – átalakulása különösen alkalmas empirikus terepet kínált e modellek tesztelésére és összehasonlítására. Harmadrészt a komparatív, elméletileg erősen beágyazott megközelítések a nemzetközi folyóiratokban nagyobb publikációs és idézettségi potenciállal bírnak, mint a specifikus, intézményi vagy fiskális eszközökre koncentrázó elemzések. Ennek következtében a magyar eset elsősorban ilyen, nemzetközileg rezonáns elméleti keretekben vált láthatóvá.

A második blokk a 2010 utáni illiberalizmus és politikai átalakulás témaköre. Ebben a körben különösen meghatározó a *The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and*

Poland című tanulmány⁸, amely a top 10-ben a legmagasabb idézettséget mutatja (261). Ugyancsak ide illeszkednek a *Democracy and welfare in hard times...*⁹ és a *Politicising embedded neoliberalism...*¹⁰ jellegű elemzések. A csúcscitációk megjelenése ezen a tematikán belül kulcsfontosságú jelzés: a 2010 utáni korszak hálózatilag nem feltétlenül strukturális mag, mégis képes extrém nagy hatású, gyorsan terjedő hivatkozási pontokat létrehozni. Ez konzisztens a korábban mért magas annualizált maximum értékkel ($\approx 37,28$), amely a gyors nemzetközi figyelemfelhalmozódás indikátora.

A harmadik blokk a közép-európai összehasonlító keret. A top 10 publikációk túlnyomó része regionális (Hungary + Poland + tágabb közép-kelet-európai kontextus), és összehasonlító perspektívában értelmez. Ez azt jelzi, hogy a nemzetközi láthatóság egyik legerősebb forrása a komparativitás: nem az izolált magyar eset önmagában generálta a legnagyobb hatást, hanem a magyar fejlemények regionális beágyazása és összevethetősége.

A top 10 elemzés az idézettségi csúcspontok oldaláról egészíti ki a hálózati struktúra eredményeit. A TLS-alapú szerkezeti kép szerint a strukturális mag a demográfiai diskurzushoz kötődik; ezzel szemben a top 10 alapján a legszélesebb idézettségi bázis a 2000-es évek gender- és jólétrezsim-irodalmához kapcsolódik, míg a legnagyobb egyedi hatás a 2010 utáni illiberalis fordulat elemzésében jelenik meg (261-es csúcscitáció)¹¹. Ez a háromszintű felépítés egy differenciált legitimációs szerkezetet rajzol ki: (1) demográfiai alapozás és szerkezeti integráció, (2) széles körben hivatkozott rezsim- és

³ Van der Lippe, T., Jager, A., Kops, Y. (2006). *Combination pressure: The paid work-family balance of men and women in European countries*. *Acta sociologica* 49(3), 303–319.

⁴ Strandh, M., Nordenmark, M. (2006). *The interference of paid work with household demands in different social policy contexts: Perceived work-household conflict in Sweden, the UK, the Netherlands, Hungary, and the Czech Republic*. *The British Journal of Sociology* 57(4), 597–617.

⁵ Glass, C., Fodor, E. (2007). *From public to private maternalism? Gender and welfare in Poland and Hungary after 1989*. *Social Politics* 14(3), 323–350.

⁶ Fodor, E., Glass, C., Kawachi, J., Popescu, L. (2002). *Family policies and gender in Hungary, Poland, and Romania*. *Communist and post-communist studies* 35(4), 475–490.

⁷ Javorník, J. (2014). *Measuring state de-familialism: Contesting post-socialist exceptionalism*. *Journal of European social policy* 24(3), 240–257.

⁸ Grzebalska, W., Petó, A. (2018). *The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and Poland*. *Women's Studies International Forum* 68, 164–172.

⁹ Szikra, D. (2014). *Democracy and welfare in hard times: The social policy of the Orbán Government in Hungary between 2010 and 2014*. *Journal of European Social Policy* 24(5), 486–500.

¹⁰ Bohle, D., Greskovits, B. (2019). *Politicising embedded neoliberalism: Continuity and change in Hungary's development model*. *West European Politics* 42(5), 1069–1093.

¹¹ Lásd a 9. lábjegyzetet.

gender-összehasonlítás, (3) kiugró, csúcshatású politikai-ideológiai értelmezések.

A top 10-es lista alapján a magyar családpolitika nemzetközi tudományos láthatósága három forrásból táplálkozik: (1) poszt szocialista gender- és jólétrezsim-elemzés (különösen a 2000-es években), (2) illiberalizmus és politikai rezsimtranszformáció (2010 utáni hullám), (3) közép-európai komparatív keret.

Ezzel párhuzamosan feltűnő, hogy a tisztán fiskális, adóalapú családpolitikai irodalom nem jelenik meg a top 10-ben, ami azt jelzi, hogy a legnagyobb nemzetközi idézettségi hatást nem a technikai szakpolitikai eszközök részletező elemzése, hanem a tágabb elméleti és rezsim szintű értelmezés hozta létre.

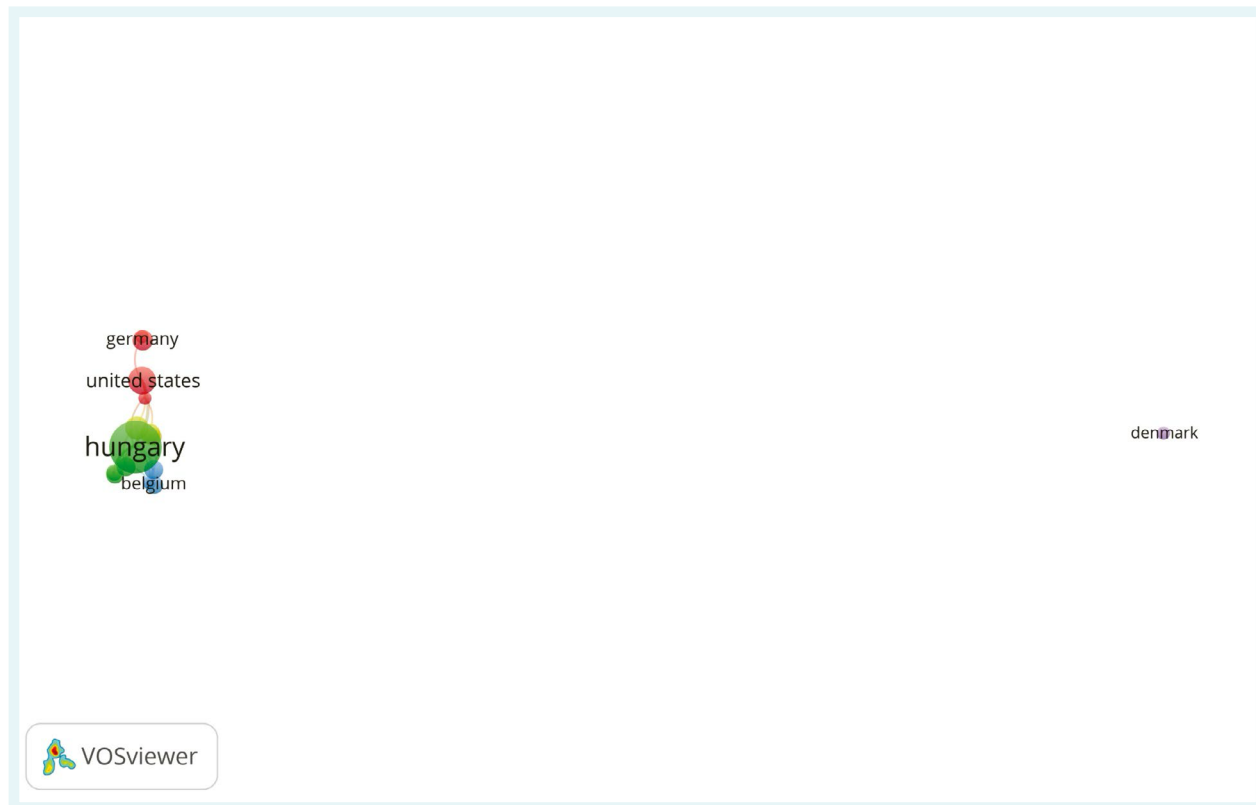
A top 10 tartalmi mintázata a diskurzus jellegének átalakulását is kijelöli. A 2000-es évek legidézettebb témái a *gender equality*, *childcare regimes*, *de-familialism*, *maternalism* és *work-family balance* köré rendeződnek, ami a klasszikus jólétrezsim-irodalom logikájához illeszkedik. A 2010-es években ezzel

szemben az *illiberal transformation*, *politicisation of welfare*, *embedded neoliberalism* és *regime change* kifejezések környezetében formálódik a csúcsidezettségi hatás, ami politikatudományi és ideológiai irányú eltolódást jelez.

A top 10-es idézettségi mintázat alapján arra következtethetünk, hogy a magyar családpolitika tudományos nemzetközi láthatósága nem elsősorban a konkrét családtámogatási eszközök elemzéséből fakad, hanem abból, hogy a téma a poszt szocialista genderrezsim és az illiberális politikai transzformációk tágabb kontextusába ágyazódott. A hiányzó témák tovább erősítik ezt a képet: a listában nem szerepelnek konkrét adókedvezmény-elemzések, Babaváró/CSOK típusú szakpolitika-részletek vagy intézményi reformok technikai elemzései. Ez arra utal, hogy a nemzetközi tudományos mező elsősorban az elméleti, rezsim szintű és összehasonlító értelmezéseket jutalmazza magas idézettséggel, nem pedig a technikai szakpolitikai részletezésre épülő elemzéseket.

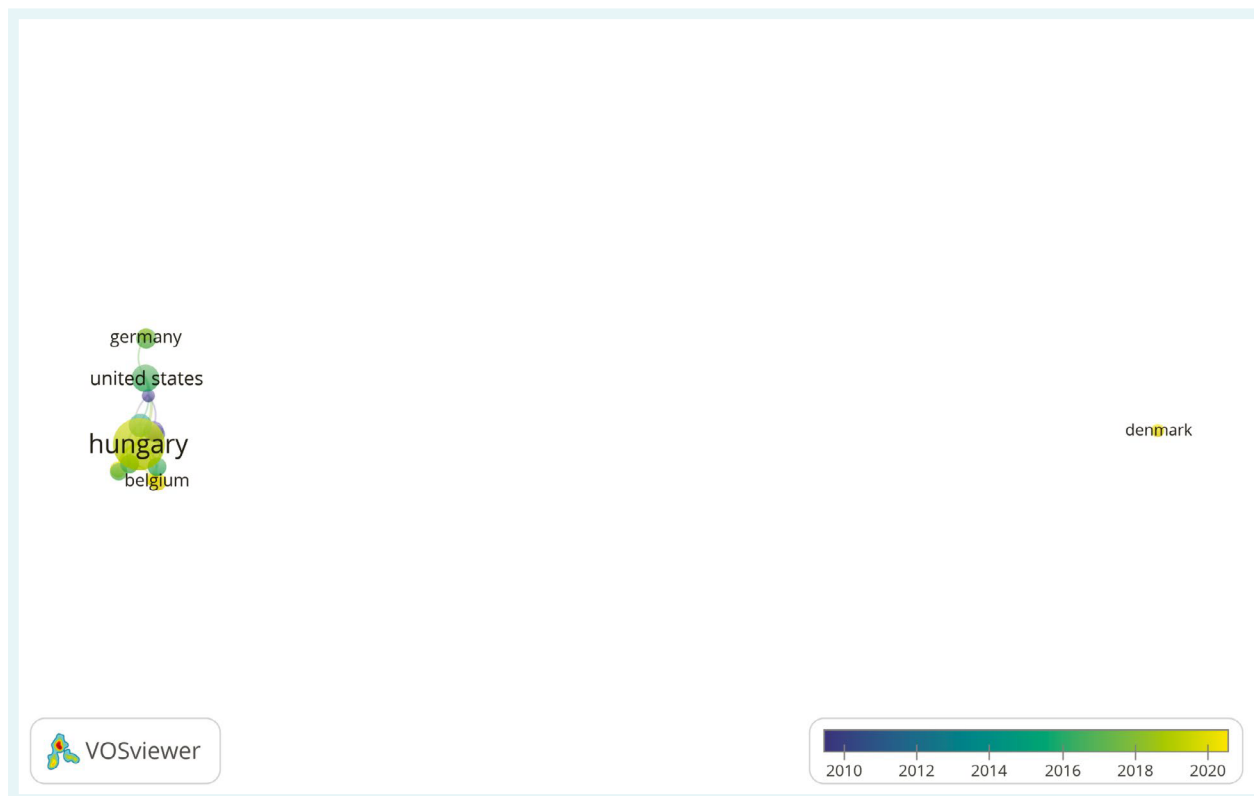
Országok közötti együttműködési és hatásmintázatok

5. ábra. Az országok hálózata

Forrás: saját szerkesztés

6. ábra. Az országok hálózata az idődimenzióval (overlay)

Forrás: saját szerkesztés

Az országok szerinti társszerzőségi elemzés (co-authorship, unit: countries, minimum 3 dokumentum) alapján a 29 azonosított országból 15 érte el a küszöbértéket (lásd az 5. ábrát). A 2 dokumentumos küszöb alkalmazása sem bővítette érdemben a kört (16 ország), ami arra utal, hogy a magyar családpolitika tudományos diskurzusa nem széles globális mezőben, hanem viszonylag koncentrált nemzetközi térben szerveződik. A hálózatban 14 ország kapcsolódik egymáshoz, míg egy ország (Dánia) izoláltan jelenik meg, társszerzőségi kapcsolatok nélkül.

A hálózat egyértelmű strukturális központja Magyarország (43 dokumentum, 929 idézet, Total Link Strength = 19). A legmagasabb dokumentumszám és az összesített idézettség alapján a diskurzus nem kizárólag külső tematizáció eredménye, hanem jelentős hazai tudományos hozzájárulással rendelkezik. A magyar publikációk átlagos idézettsége 21,6, az átlagos publikációs év 2018,95, ami a 2010 utáni periódus erősödő jelenlétére utal. A hálózati beágyazottság azonban mérsékelt: a 19-es Total Link Strength nem jelez extrém nemzetközi

integrációt, inkább regionális és tematikai kötődésekkel jellemezhető központi pozíciót mutat.

A klaszterstruktúra világosan kirajzol egy közép-európai blokkot: Magyarország, Lengyelország, Csehország és Szlovákia közös klaszterben jelenik meg. Ez a konfiguráció alátámasztja a családpolitikai diskurzus regionális beágyazottságát.

Lengyelország különösen figyelemre méltó: 6 dokumentummal 341 idézetet generál, átlagos idézettsége 56,8, ami a régió belül kiemelkedő. Csehország és Szlovákia kisebb volumenben jelenik meg, de a hálózati kapcsolatok révén a közép-európai tudományos tér stabil részét képezi. A magyar családpolitika nemzetközi tudományos láthatóságának egyik fő kerete tehát a visegrádi és a tágabb közép-európai összehasonlítás.

A hálózat másik hangsúlyos dimenziója az észak- és nyugat-európai kapcsolódás. Svédország különösen erős pozíciót foglal el: öt dokumentum 478 idézetet eredményezett, az átlagos idézettség 95,6, ami a teljes mezőben a legmagasabb. Ez azt jelzi, hogy a magyar családpolitikai diskurzus egyik legfontosabb nemzetközi referenciaországa a skandináv jóléti modell.

Németország (7 dokumentum, 104 idézet, átlag 14,86), az Egyesült Királyság (7 dokumentum, 252 idézet, átlag 36), valamint Ausztria és Finnország szintén jelen vannak a hálózatban. A nyugat-európai országok átlagos publikációs éve jellemzően 2016–2022 közé esik (például Belgium 2021,4; Finnország 2021,33), ami arra utal, hogy a diskurzus nyugati integrációja az utóbbi évtizedben erősödött. Dánia három dokumentummal szerepel a mintában, de társszerzőségi kapcsolatok nélkül (links = 0, TLS = 0). Ez marginális, hálózati lag nem integrált jelenlétet jelez.

Az Egyesült Államok 12 dokumentummal és 222 idézettel szerepel, átlagos idézettsége 18,5. Jelenléte jelentős, de nem domináns; a mező alapvetően európai orientációjú marad.

Ha az időbeli mintázatokat is nézzük országonként (lásd 6. ábrát), azt találjuk, hogy az átlagos publikációs év (Avg. pub. year) alapján a korai nemzetközi

beágyazódás inkább az észak- és nyugat-európai kapcsolatokhoz köthető (például Svédország 2010,6; Egyesült Királyság 2009,57; bár itt megjelenik Románia is: 2004,66). A magyar publikációs aktivitás erőteljesebben a 2010 utáni időszakban koncentrálódik, illetve a nyugat-európai országok frissebb átlagos publikációs évei is a 2020 utáni tematizáció erősödésére utalnak (szintén Avg. pub. year oszlop: Magyarország: 2018,95; Belgium: 2021,4; Finnország: 2021,33; Dánia: 2022,66).

Az átlagos idézettségi mutatók alapján a legnagyobb hatású publikációk nem kizárólag magyar intézményi háttérhez kötődnek. Svédország (átlag 95,6), Olaszország (62,3), Lengyelország (56,8) és Románia (43,3) kiemelkedő átlagos idézettséget mutat. A magyar diskurzus nemzetközi láthatósága tehát jelentős mértékben komparatív és külső értelmezési keretekben erősödik meg, ahogy ezt már a top 10 cikk elemzése is megmutatta.

Intézményi együttműködési mintázatok

Az intézményi társszerzői háló elemzéséhez a két-dokumentumos küszöb alkalmazása mellett 25 intézmény került be a vizsgálatba. A küszöbérték azt jelenti, hogy csak azok az intézmények jelennek meg a térképen, amelyek legalább két, a mintába tartozó publikációban szerepelnek szerzői affiliációként. Ez a módszertani döntés kiszűri az esetleges, egyszeri megjelenéseket, és a strukturálisan releváns szereplőkre koncentrál.

A 25 intézmény közül 17 kapcsolódik egymáshoz együttműködési relációkon keresztül, míg 8 intézmény izolált marad (weight Links = 0). A „kapcsolat” ebben az értelemben azt jelenti, hogy az adott intézmények kutatói legalább egy publikációban közösen szerepeltek. Az izolált intézmények esetében ilyen közös szerzőség nem azonosítható a vizsgált mintán belül. Ez arra utal, hogy a publikációk egy része nem épül be a nemzetközi kooperációs struktúrába, vagy inkább intézményen belüli, esetleg egyéni kutatói munkák eredménye. A hálózat több, egymástól jól elkülönülő klasztert mutat, vagyis olyan intézménycsoportokat, amelyek között sűrűbb az együttműködés, mint a hálózat többi részével. Ezek a klaszterek nemcsak szervezeti, hanem tematikus közelséget is jelezhetnek.

A magyar intézmények alkotják a hálózat strukturális magját. A „strukturális mag” kifejezés arra utal, hogy ezek az intézmények nemcsak jelen vannak a publikációs térben, hanem a társszerzői

kapcsolatokon keresztül a hálózat belső, sűrűbben összekapcsolt részét képezik. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem 8 dokumentummal és 289 összes idézettséggel szerepel a mintában, az egy publikációra jutó átlagos idézettség 36,1. A total link strength (TLS) értéke 4. A TLS a társszerzői kapcsolatok „erősségét” méri: minél magasabb ez az érték, annál több és/vagy intenzívebb együttműködési köti az adott intézményt más szereplőkhöz. A 4-es érték mérsékelt, de stabil nemzetközi beágyazottságot jelez. Az átlagos normalizált idézettség 1,47, ami azt fejezi ki, hogy az ELTE publikációi a saját megjelenési évükben szokásos idézettségi szinthez képest mintegy 47%-kal jobban teljesítenek. A normalizálás azért fontos, mert a régebbi publikációk természetes módon több idézetet gyűjtenek, így az időbeli torzítást korrigálni kell.

A Corvinus University Budapest (Budapesti Corvinus Egyetem) 9 dokumentummal van jelen, ami a legmagasabb dokumentumszám az intézmények között. Az összes idézettség 84, az átlagos idézettség 9,33. A TLS értéke 5, ami az ELTE-hez képest erősebb hálózati integrációt jelez. Ez azt jelenti, hogy a Corvinus publikációi gyakrabban jöttek létre más intézményekkel közös szerzőségben. Az 1,64-es átlagos normalizált idézettség azt mutatja, hogy a publikációk relatív teljesítménye kifejezetten jó, különösen annak fényében, hogy az átlagos megjelenési év 2022,44 átlagolt időpont,

tehát a cikkek viszonylag frissek, és még nem volt hosszú idejük idézeteket gyűjteni.

A HUN-REN Centre for Social Sciences (HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont) 7 dokumentummal és 209 idézettel szerepel, az átlagos idézettség 29,86. A TLS értéke 6, ami a legerősebb hálózati integrációt jelenti a magyar intézmények között. Ez azt jelzi, hogy az intézmény nemcsak aktív publikációs szereplő, hanem együttműködési csomópont is, amely több más intézménnyel áll kapcsolatban. Ilyen értelemben „híd” funkciót tölthet be a hazai és a nemzetközi kutatási tér között.

A Hungarian Demographic Research Institute (KSH Kvantitatív Társadalom- és Gazdaságtudományi Kutatóintézet) 4 dokumentummal és 107 idézettel van jelen, 26,75-ös átlagos idézettséggel és 3-as TLS-értékkel. Ez a klasszikus demográfiai tudományos bázis, a tematikus profil – demográfia, termékenység, népesedéspolitikai – szorosan illeszkedik a vizsgált kutatási területhez. A hálózati integráció közepes szintű, ami arra utal, hogy az intézet szakmailag meghatározó, de nem feltétlenül a legintenzívebb társszerzői kapcsolatok mentén működik.

A Ludovika University of Public Service (Nemzeti Közszolgálati Egyetem) 4 dokumentummal és 18 idézettel szerepel, 4,5-ös átlagos idézettséggel, miközben a TLS-értéke 4. Ez azt jelzi, hogy az intézmény viszonylag erősen kapcsolódik más szereplőkhöz, ugyanakkor publikációinak idézettségi hatása mérsékeltebb. Ilyen esetben a hálózati jelenlét erősebb, mint a tudományos hatás.

A magyar intézményi mag mellett több nemzetközi intézmény kisebb dokumentumszámmal, de kiugró idézettséggel jelenik meg. Az Umeå Universitet mindössze 2 dokumentummal szerepel, ugyanakkor 244 idézettel és 122-es átlagos idézettséggel rendelkezik. Az átlagos normalizált idézettség 1,85, ami azt jelenti, hogy a publikációk az adott évek nemzetközi mezőnyéhez képest is jelentős figyelmet kaptak. Az 1-es TLS-értéke azt mutatja, hogy ez a magas hatás nem kiterjedt társszerzői hálózatból, hanem inkább néhány, nagy visszhangú publikációból ered.

Az European University Institute 2 dokumentum mellett 208 idézettel és 104-es átlagos idézettséggel bír. A TLS értéke itt is 1. A magas idézettségi hatás tehát nem jár együtt erős hálózati központi szereppel. Ez arra utal, hogy az intézmény kutatói nagy hatású, de nem feltétlenül széles körű

kooperációban létrejött munkákkal vannak jelen a diskurzusban.

A University of Leeds (83,5-ös átlagos idézettség), a Stockholms Universitet (78), valamint a Universitatea Babeş-Bolyai (61,5) szintén magas citációs értékekkel jelenik meg. A Babeş-Bolyai Egyetem 2,13-as átlagos normalizált idézettsége a teljes mintában a legmagasabb. Ez azt jelenti, hogy az intézmény publikációi több mint kétszeres idézettségi teljesítményt mutatnak az adott évek átlagához képest. A normalizált mutató segít annak megértésében, hogy nem pusztán régi, „beérő” cikkekről van szó, hanem valóban erős tudományos hatásról.

A Central European University 7 dokumentummal és 324 összes idézettel szerepel, az átlagos idézettség 46,29. A TLS-értéke 3, ami közepes hálózati integrációt jelez. A CEU tehát nem a legsűrűbb együttműködési háló csomópontja, ugyanakkor publikációi jelentős nemzetközi visszhangot váltanak ki. Az intézmény inkább konceptuális és normatív szempontból, elsősorban politikatudományi és genderelméleti keretben értelmezi a családpolitikai folyamatokat, ebből az irányból járul hozzá a diskurzushoz, semmint nagymintás empirikus adatfeldolgozásokkal, és publikációi szélesebb nemzetközi közönséget érnek el, még akkor is, ha a társszerzői kapcsolatok száma nem kiemelkedően magas.

A hálózatban több intézmény teljesen izolált marad (weight links = 0), így például az Aarhus Universitet, az European Commission, a Poznań University of Economics and Business, a University of Helsinki, a Vienna Institute of Demography és a Universiteit Antwerpen. Ezek az intézmények elsősorban egyedi vagy kétszerős publikációkon keresztül jelennek meg, és nem épülnek be a társszerzői struktúra sűrűbb részébe.

A hálózat szerkezete három jól elkülöníthető réteget mutat. Az első réteg a hazai strukturális mag, amelyet az ELTE, a Corvinus, a HUN-REN és a KSH Kvantitatív Társadalom- és Gazdaságtudományi Kutatóintézet alkot. Ez biztosítja a magyar családpolitikai és demográfiai diskurzus intézményes alapját. A második réteg a regionális-közép-európai és észak-európai kapcsolódásokból áll, ide sorolható a CEU, a Babeş-Bolyai Egyetem, az Umeå Universitet és a University of Leeds, amelyek a komparatív és genderorientált diskurzus nemzetközi csatornáit jelentik. A harmadik rétegbe

a magas idézettségű, de lazán integrált nemzetközi pólusok tartoznak, például az European University Institute vagy a skandináv intézmények.

A hálózat nem mutat egyetlen domináns globális központot. A magyar intézmények strukturálisan integráltak és stabil intézményi háttérrel bírók, míg a legmagasabb nemzetközi idézettségi hatás több esetben külföldi vagy egyes intézményi együttműködésekhez kötődik. Ez a mintázat arra utal, hogy a vizsgált tudományterület hazai szinten intézményesen megalapozott, miközben a legerősebb nemzetközi tudományos visszhang elsősorban transznacionális tudáshálózatokhoz kapcsolódik.

Fontos azonban még egyszer hangsúlyozni, hogy a magas idézettségi mutatóval rendelkező külföldi intézmények jelentős része alacsony vagy nulla társszerzői kapcsolattal rendelkezik a magyar intézményi hálóban. Ez arra utal, hogy a nemzetközi tudományos hatás nem feltétlenül intézményi együttműködésen keresztül valósul meg. Számos esetben a publikációk Magyarországot mint empirikus vagy elméleti esettanulmányt vizsgálják, anélkül, hogy magyar intézményekkel közös szerzőségben készülnének. A nemzetközi beágyazottság ezért kettős természetű: kooperatív integráció csak bizonyos csomópontokon figyelhető meg, míg a szélesebb nemzetközi jelenlét inkább diskurzív és tematikus jellegű.

Az országszintű és az intézményi szintű hálózatelemzés összevetése

Az országszintű és az intézményi szintű hálózatelemzés összevetése fontos módszertani és tartalmi tanulságokat hordoz. A két vizsgálati szint eltérő aggregációs logika szerint működik: míg az országelemzés azt mutatja meg, hogy egy adott ország kutatói milyen gyakran vesznek részt közös publikációkban, addig az intézményi elemzés konkrét szervezetek – egyetemek, kutatóintézetek – közötti együttműködések tár fel. A két szint közötti különbség nem pusztán technikai jellegű, hanem a tudományos tér szerkezetéről is árnyaltabb képet ad. Az országszintű elemzés alapján Németország, az Egyesült Államok és Lengyelország erősen kapcsolódik a hálózathoz, vagyis ezek az országok gyakran jelennek meg magyar intézményekkel közös publikációkban. Ugyanakkor az intézményi hálóban nem rajzolódik ki egyetlen domináns német, amerikai vagy lengyel intézmény sem. Ez arra utal, hogy az együttműködés ezekben az országokban diffúz módon szerveződik: nem egy meghatározó egyetem vagy kutatóközpont köré koncentrálódik, hanem több intézmény között oszlik meg. Másként fogalmazva: az ország jelenléte erős, de az intézményi jelenlét fragmentált.

Ezzel szemben a magyar intézményi térkép koncentrált szerkezetet mutat. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Budapesti Corvinus Egyetem, a HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont és a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet nemcsak publikációs volumenük, hanem hálózati beágyazottságuk alapján is meghatározó szereplők. Itt az országszintű és az intézményi szintű centralitás

nagyobb mértékben egybeesik: Magyarország tematikus fókuszországként jelenik meg, és ezen belül néhány intézmény koncentrálja a tudományos aktivitást.

A különbség részben a tudományos rendszerek méretéből és szerkezetéből fakad. A nagy, sok egyetemmel és kutatóhellyel rendelkező országok – mint az Egyesült Államok vagy Németország – jellemzően policentrikus tudományos ökoszisztémával rendelkeznek. Az ilyen rendszerekben a nemzetközi együttműködés több intézmény között oszlik meg, így az ország egésze erős hálózati jelenlétet mutathat anélkül, hogy egyetlen intézmény kiemelkedő központtá válna. Ezzel szemben a kisebb tudományos rendszerek – mint a magyar – gyakran koncentráltabb intézményi struktúrával működnek, ahol a tematikus diskurzust néhány meghatározó szereplő dominálja.

Az intézményi és az országszint közötti eltérés arra is rámutat, hogy a tudományos diskurzus operatív egysége nem az ország, hanem az intézmény. A publikációk konkrét kutatócsoportokhoz, tanzékekhez, projektkonzorciumokhoz kötődnek, és ezek az intézményi kapcsolatok adják a hálózat tényleges szerkezetét. Az országszint inkább keretet biztosít – finanszírozási, nyelvi, tudománypolitikai értelemben –, míg az együttműködések konkrétan intézményi szinten realizálódnak.

A két szint összevetése azt is megmutatja, hogy a nemzetközi tudományos hatás és a hálózati centralitás nem feltétlenül esik egybe. Előfordulhat, hogy egy ország erősen jelen van a társszerzői

hálóban, de az együttműködés intézményi szinten szétagolt. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy egyes intézmények – például a Central European University vagy bizonyos észak-európai egyetemek – viszonylag korlátozott számú intézményi kapcsolattal rendelkeznek, mégis kiemelkedő idézettségi hatást érnek el. Ez arra utal, hogy a tudományos befolyás nem pusztán a kapcsolatok számától, hanem a publikációk minőségétől, nemzetközi láthatóságától és elméleti beágyazottságától is függ. A két elemzési szint együttes alkalmazása tehát komplexebb képet ad a vizsgált tudományterület

szerkezetéről. Az országszintű háló széles nemzetközi beágyazottságot jelez, míg az intézményi szint feltárja, hogy ez a beágyazottság koncentrált vagy diffúz módon szerveződik-e. A vizsgált esetben a magyar kutatási tér intézményileg koncentrált és strukturálisan jól körülhatárolható, miközben a nemzetközi kapcsolatok egy része nagy, policentrikus tudományos rendszerekhez kötődik, ahol az együttműködés több intézmény között oszlik meg. Ez a kettősség a diskurzus egyszerre regionális fókuszú és transznacionálisan beágyazott jellegére utal.

Összegzés

A vizsgálat eredményei alapján a magyar családpolitika tudományos diskurzusa nem egységes, lineáris fejlődési pályát követ, hanem egy történetileg rétegzett, többdimenziós szerkezetként írható le. A kulcsszóhálózat *total link strength* mutatója alapján a mező strukturális magját továbbra is a demográfiai és népesedéspolitikai fogalmak alkotják, amelyek a legnagyobb kapcsolati erővel és a legszélesebb integrációval rendelkeznek. Erre épül rá a 2000-es években megerősödő, gazdaságpolitikai és jóléti megközelítéseket integráló réteg, amely a legszélesebb körben hivatkozott, stabil nemzetközi beágyazottságú diskurzust képviseli. A 2010 utáni időszak ezzel szemben egy új, tematikailag erőteljes, de hálózatilag lazábban integrált réteggént jelenik meg. A kulcsszóhálózat alacsonyabb strukturális központiséget mutat, ugyanakkor az idézettségi elemzés alapján magas figyelemintenzitással jellemezhető: különösen a 2010–2019 közötti periódusban megjelennek olyan publikációk, amelyek rendkívül gyors és jelentős nemzetközi visszhangot generálnak. A 2010 utáni korszak összevont vizsgálata azt mutatja, hogy ez nem egy egyszeri kiugrás, hanem tartós, közel másfél évtizeden át fennálló tudományos érdeklődés, amely annualizált idézettségi szinten megközelíti a 2000-es évek integrációs periódusának intenzitását. A top 10 legidézettebb publikáció tematikus elemzése tovább árnyalja ezt a képet: a nemzetközi

láthatóság elsődleges forrása nem a konkrét családpolitikai eszközök technikai elemzése, hanem a gender- és jólétirezsim-összehasonlítás, valamint a 2010 utáni politikai és ideológiai átalakulás értelmezése. A magyar eset így elsősorban komparatív és elméletileg erősen beágyazott keretekben vált a nemzetközi tudományos diskurzus részévé. Az eredmények alapján a mező működése két eltérő logika mentén ragadható meg. Egyrészt a strukturális beágyazottság a demográfiai alapfogalmakhoz kötődik, amelyek a hálózat gerincét adják. Másrészt az idézettségi dinamika nem feltétlenül ehhez a centrumhoz igazodik: bár a 2010 utáni diskurzus nem vált strukturális szervező elvvé, mégis kiemelkedő nemzetközi figyelmet generál. Ez a különbség rámutat arra, hogy a strukturális központiség és a tudományos hatás nem esik egybe, hanem a tudományos mező különböző dimenzióit tükrözi. A tanulmány fő hozzájárulása, hogy a magyar családpolitika nemzetközi tudományos jelenlétét nem egyetlen indikátor mentén, hanem hálózati, időbeli és idézettségi dimenziók integrált vizsgálatával értelmezi. Ez lehetővé teszi annak kimutatását, hogy a magyar családpolitika tudományos reprezentációja egy demográfiai gyökerű, jóléti politikákon keresztül integrálódó és újabban ideológiai keretезekkel bővülő, többretegű diskurzus, amelyben a különböző rétegek eltérő módon járulnak hozzá a nemzetközi láthatósághoz.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a Makovecz Campus Alapítvány Collegium Professorum Hungarorum keretében készült.

Felhasznált irodalom

- Baydar, S. (2024). *Discourse, policy, and gender: comparative analysis of family welfare and labor market dynamics in Turkey and Hungary*. Doctoral dissertation. Central European University.
- Bohle, D., Greskovits, B. (2019). Politicising embedded neoliberalism: Continuity and change in Hungary's development model. *West European Politics* 42(5), 1069–1093. <https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1511958>
- Dupcsik, C., Tóth, O. (2015). Family systems and family values in twenty-first-century Hungary. In: Rajkai, Zs. (Ed.). *Family and social change in socialist and post-socialist societies*. Leiden: Brill, 210–249. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004276833_008
- Ferragina, E. (2019). The political economy of family policy expansion: Fostering neoliberal capitalism or promoting gender equality supporting social reproduction? *Review of International Political Economy* 26(6), 1238–1265. <https://doi.org/10.1080/09692290.2019.1627568>
- Fodor, E., Glass, C., Kawachi, J., Popescu, L. (2002). Family policies and gender in Hungary, Poland, and Romania. *Communist and post-communist studies* 35(4), 475–490. DOI:10.1016/S0967-067X(02)00030-2
- Fűrész, T., Mészáros, Á. J. (2024). Pronatalist Family Policy, the Response of the Second Hungarian Presidency of the Council of the European Union to European Demographic Challenges. In: Navracscics, T., Tárnok, B. (szerk.). *The 2024 Hungarian EU Presidency*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 165–190. https://doi.org/10.36250/01206_14
- Fűrész, T., Molnár, B. (2020). The first decade of building a family friendly Hungary. *Family Forum*, 10, 319–326.
- Fűrész, T., Molnár, B. (2021). The first decade of building a family-friendly Hungary. *Quaderns de Politiques Familiars: Journal of Family Policies* 7, 6–17.
- Glass, C., Fodor, E. (2007). From public to private maternalism? Gender and welfare in Poland and Hungary after 1989. *Social Politics* 14(3), 323–350. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1447691
- Grzebalska, W., Pető, A. (2018). The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and Poland. *Women's Studies International Forum* 68, 164–172. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2017.12.001>
- Gürsoy, S., Elnur, A. (2025). Mapping the Knowledge Structure of Family-Oriented Social Policies: A Global Bibliometric Perspective. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 26 (Özel Sayı), 2243–2264. <https://doi.org/10.17494/ogus-bd.1765653>
- Jacobsen, Veronica, et al. (2004). *Theories of the Family and Policy*. No. 04/02. New Zealand Treasury Working Paper, 2004. <https://www.treasury.govt.nz/sites/default/files/2007-09/twpo4-02.pdf>
- Javornik, J. (2014). Measuring state de-familialism: Contesting post-socialist exceptionalism. *Journal of European social policy* 24(3), 240–257. <https://doi.org/10.1177/0958928714525815>
- Kostoff, R. N. (1993). Co-word analysis. In: Bozeman, B., Melkers, J. (Eds.). *Evaluating R&D impacts: Methods and practice*. Boston, MA: Springer US, 63–78. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-5182-6_4
- Kozma, B. (2021). Familisation, Ideology, and Populism: Investigating Reform-Making Patterns in Central-European Family Policy Trajectories [unpublished MA Thesis]. *Budapest: Central European University*.
- Kovacs, B. (2023). Different, yet the same: three decades of family policy change in Hungary, Lithuania and Romania. *Social Policy and Society* 22(4), 655–670. <https://doi.org/10.1017/S1474746421000828>
- Lentner, C., Fűrész, T. (2024). Strategic Elements of the Hungarian Family Support System after 2010: Achievements and Challenges. *Európai Tükör* 27(1), 195–219. <https://doi.org/10.32559/et.2024.1.10>
- Li, Z. D., Zhang, B. (2023). Family-friendly policy evolution: a bibliometric study. *Humanities and Social Sciences Communications* 10(1), 303. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01784-x>
- Lohmann, H., Zagel, H. (2016). Family policy in comparative perspective: The concepts and measurement of familization and defamilization. *Journal of European Social Policy* 26(1), 48–65. <https://doi.org/10.1177/0958928715621712>
- Makay, Z. (2017). Parental leave and career interruption of mothers in France and Hungary. In: Regnier-Loilier, Arnaud (Ed.). *A Longitudinal Approach to Family Trajectories in France: The Generations and Gender Survey*. Dordrecht: Springer, 173–197. https://doi.org/10.1007/978-3-319-56001-4_9
- Makay, Z. (2018). The family support system and female employment. *Demographic Portrait of Hungary*, 85–105.
- Oláh, L. S. (2003). Gendering fertility: Second births in Sweden and Hungary. *Population research and policy review* 22(2), 171–200. <https://doi.org/10.1023/A:1025089031871>
- Pári, A., Fűrész, T., Rövid, I. (2024). Population of Europe – From a Hungarian perspective. In *Demographic Challenges in*

- Central Europe. *Studies of the Central European Professors' Network* (10). Budapest: Central European Academic Publishing, 47–79. https://doi.org/10.54237/profnet.2024.tbdecce_2
- Pető, A., Juhász, B. (2024). Legacies and recipe of constructing successful righteous motherhood policies: The case of Hungary. *Women's Studies International Forum* 103, 102885. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2024.102885>
- Raț, C., Szikra, D. (2018). 17. Family policies and social inequalities in Central and Eastern Europe: a comparative analysis of Hungary, Poland and Romania between 2005 and 2015. *Handbook of family policy* 223. <https://doi.org/10.4337/9781784719340.00026>
- Sági, J., Lentner, C. (2018). Certain aspects of family policy incentives for childbearing—A Hungarian study with an international outlook. *Sustainability* 10(11), 3976. <https://doi.org/10.3390/su10113976>
- Sata, R. (2025). In the name of the family: The populist turn against Gender in Hungary. In: Mejstřík, M., Handl, V. (szerk.). *Current Populism in Europe: Gender-Backlash and Counter-strategies*. Prága: Heinrich-Böll-Stiftung, 37–52.
- Spéder, Z., Murinkó, L., Olah, L. (2017a). *Policy support and impact on third births in post-socialist Hungary*. (No. 2017:31) Stockholm: Stockholm Research Reports in Demography. <https://doi.org/10.17045/sthlmuni.5602657>
- Spéder, Z., Murinkó, L., Oláh, L. S. (2017b). *Sailing close to the wind? The effects of third birth policies in post-communist Hungary* (No. 27). Working Papers on Population, Family and Welfare. Budapest: Hungarian Demographic Research Institute. <https://doi.org/10.21543/WP.2017.27>
- Spéder, Z., Murinkó, L., Oláh, L. S. (2020). Cash support vs. tax incentives: The differential impact of policy interventions on third births in contemporary Hungary. *Population studies* 74(1), 39–54. <https://doi.org/10.1080/00324728.2019.1694165>
- Strach, P. (2006). The politics of family. *Polity* 38(2), 151–173. <http://doi.org/10.1057/palgrave.polity.2300033>
- Strach, P. (2007). *All in the family: The private roots of American public policy*. Stanford, US: Stanford University Press.
- Strandh, M., Nordenmark, M. (2006). The interference of paid work with household demands in different social policy contexts: Perceived work–household conflict in Sweden, the UK, the Netherlands, Hungary, and the Czech Republic. *The British Journal of Sociology* 57(4), 597–617. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2006.00127.x>
- Szelewa, D. (2006). Three faces of familialism: comparing family policies in the Czech Republic, Hungary and Poland. Conference paper. *RC 19 Annual Academic Conference: Social Policy in a Globalizing World: Developing a North-South Dialogue, Florence*. <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.dsps.unifi.it/upload/sub/szelewapaper.pdf> [Letöltés dátuma: 2026. 03. 21.]
- Szelewa, D., Polakowski, M. P. (2008). Who cares? Changing patterns of childcare in Central and Eastern Europe. *Journal of European Social Policy* 18(2), 115–131. <https://doi.org/10.1177/0958928707087589>
- Szikra, D. (2014). Democracy and welfare in hard times: The social policy of the Orbán Government in Hungary between 2010 and 2014. *Journal of European Social Policy* 24(5), 486–500. <https://doi.org/10.1177/0958928714545>
- Szikra, D., Szelewa, D. (2010). Do Central and Eastern European countries fit the “Western” picture? The example of family policies in Hungary and Poland. In: Leiber, S., Klenner, Ch. (szerk.). *Welfare states and gender inequality in Central and Eastern Europe*. Brüsszel: ETUI, The European Trade Union Institute, 81–114.
- Van der Lippe, T., Jager, A. Kops, Y. (2006). Combination pressure: The paid work-family balance of men and women in European countries. *Acta sociologica* 49(3), 303–319. <https://doi.org/10.1177/0001699306067711>
- Závecz, Sz. (2014). *Analysis of the Hungarian Family Support System in Perspective of the Current Demographic Trends*. In: Karlovitz, J. (Ed.). *Economics Questions, Issues and Problems*. Komárom: International Research Institute, 1–11. <http://publicatio.uni-sopron.hu/246/>
- Zimmerman, S. (1995). *Understanding family policy: Theories and applications*. Thousand Oaks: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781452243658.n1>
- Zimmerman, S. L., Zimmerman, S. (1992). *Family policies and family well-being: The role of political culture*. Thousand Oaks, California: Sage.